

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

«Напрями оптимізації структури доходів підприємства»

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Студент групи Ф-18.04

(підпис)

Заїчко Антон Сергійович

Науковий керівник

(підпис)

д.е.н., професор Момотюк Л.Є.

Робота допущена до захисту

(підпис)

д.е.н., професор Бондарук Т.Г.

Київ 2024

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Освітній ступінь – *магістр*

Галузь знань - *07 «Управління та адміністрування»*

Спеціальність – *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*

Освітньо-професійна програма – *«Фінанси, банківська справа та страхування»*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., проф. Т.Г. Бондарук

«20» січня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра

Заїчко Антону Сергійовичу

1. Тема роботи: Напрями оптимізації структури доходів підприємства керівник роботи д.е.н., професор Момотюк Л.Є.
затверджена наказом по Академії від «20» січня 2023 р. № 15/1
2. Термін здачі студентом закінченої роботи 26 грудня 2023 р.
3. Вихідні дані роботи: законодавчі та нормативні акти України, роботи вітчизняних і закордонних вчених, публікації в наукових періодичних виданнях, результати наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних фахівців з проблем формування, розподілу та управління доходами підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить зробити):
 - 1) теоретичні засади управління доходами підприємства;
 - 2) аналіз структури доходів, прибутковості та рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна»;
 - 3) напрями оптимізації структури доходів ТОВ «ТД «АТК Україна».
5. Перелік графічного матеріалу: схеми, діаграми, таблиці.
6. Дата видачі завдання «20» січня 2023 р.

Керівник

(підпис)

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Затвердження теми і наукового керівника кваліфікаційної роботи магістра на засіданні кафедри	20.01.2023	Виконано
2.	Опрацювання першоджерел по темі роботи	20.02.2023	Виконано
3.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	28.02.2023	Виконано
4.	Проведення економічних досліджень та їх аналіз	03.03.2023	Виконано
5.	Написання вступу до роботи	10.04.2023	Виконано
6.	Написання першого розділу роботи	12.05.2023	Виконано
7.	Написання другого розділу роботи	21.06.2023	Виконано
8.	Написання третього розділу роботи	04.09.2023	Виконано
9.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	18.09.2023	Виконано
10.	Подача першого варіанту роботи на кафедру	09.10.2023	Виконано
11.	Доопрацювання роботи згідно з зауваженнями керівника	01.11.2023	Виконано
12.	Попередній захист роботи	20.12.2023	Виконано

Студент _____ Заїчко А. С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ д.е.н., професор Момотюк Л.Є.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність, формування та розподіл доходів підприємства.....	6
1.2. Значення, види прибутку та рентабельності підприємства та показники їх оцінки.....	13
1.3 Методи управління прибутковістю та рентабельністю на підприємстві.....	20
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДОХОДІВ, ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТОВ «ТД «АТК УКРАЇНА»	37
2.1 Характеристика підприємства та оцінка основних фінансових показників його діяльності.....	37
2.2 Аналіз формування та розподілу доходу на ТОВ «ТД «АТК Україна»	46
2.3 Факторний аналіз прибутку та рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна»	60
Висновки до розділу 2.....	66
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ДОХОДІВ ТОВ «ТД «АТК УКРАЇНА».....	69
3.1. Проблеми політики управління прибутком і рентабельністю на підприємстві і шляхи їх вирішення.....	69
3.2. Впровадження стратегій оптимізації структури доходів в ТОВ «ТД «АТК Україна».....	80
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92

ВСТУП

Актуальність дослідження. Будь-яке підприємство прагне отримати позитивний фінансовий результат від фінансової та господарської діяльності, що виражається в отриманні доходу. Процеси розподілу та формування доходів повинні бути реалізовані таким чином, щоб підвищувати рівень рентабельності діяльності економічного суб'єкта, що буде сприяти стратегічному зростанню та розвитку.

У сучасних умовах особливо актуальною є проблема формування доходу підприємства, оптимізація його структури та підвищення рівня рентабельності його фінансової та господарської діяльності. Наявність у підприємства достатнього рівня доходу є необхідною умовою для його нормального функціонування в умовах ринкової економіки. Збільшення ефективності механізму використання та формування доходу підприємства є одним з головних факторів збільшення економічної ефективності виробництва в сучасних умовах.

Аналіз особливостей формування доходів та пошук шляхів збільшення рентабельності економічного суб'єкта – одні з головних завдань фінансового управління у сфері економіки. Сутність аналізу формування доходу економічного суб'єкта полягає в об'єктивній оцінці досягнутого рівня організації виробництва та виявлення резервів наступного покращення кількісних та якісних показників, напрямів збільшення рівня рентабельності.

Завдання формування та управління різними видами прибутку, а також сукупної системи рентабельності, стояли і стоять перед топ-менеджментом кожного підприємства на першому місці. Існуючі умови ринкової економіки, турбулентності умов ведення бізнесу, виникнення форсмажорних обставин змушують підприємства здійснювати процес формування та розподілу прибутку грамотно, ефективно та раціонально.

При цьому необхідно відзначити відсутність єдиної теоретичної, методологічної та практичної методології по формуванню та розподілу доходу. Індивідуальний підхід у вирішенні формування оптимальної структури доходу

базується на комплексному аналізі результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи магістра – дослідження особливостей формування та розподілу доходів ТОВ «ТД «АТК Україна» та обґрунтування шляхів оптимізації їх структури.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- розкрити сутність, формування та розподіл доходів підприємства;
- сформулювати значення, види прибутку та рентабельності підприємства та показники їх оцінки;
- охарактеризувати методи управління прибутковістю та рентабельністю на підприємстві;
- провести оцінку основних фінансових показників діяльності ТОВ «ТД «АТК Україна»;
- проаналізувати формування та розподіл доходу на ТОВ «ТД «АТК Україна»;
- здійснити факторний аналіз прибутку та рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна»;
- визначити проблеми політики управління прибутком і рентабельністю на підприємстві і шляхи їх вирішення;
- обґрунтувати доцільність впровадження стратегій оптимізації структури доходів в ТОВ «ТД «АТК Україна».

Об'єктом дослідження є фінансово-економічна діяльність ТОВ «ТД «АТК Україна».

Предмет дослідження є структура, формування та розподіл доходів підприємства.

Методи дослідження. В процесі написання кваліфікаційної роботи магістра використовувалися наступні методи дослідження: абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків при з'ясуванні проблем та напрямків оптимізації структури доходу підприємства), монографічний метод (дослідження категорії дохід, прибуток, рентабельність,

особливості формування доходу), розрахунково-конструктивний та метод порівняння (аналіз сучасного стану формування доходу на підприємстві); історичний метод (дослідження походження, формування та розвитку доходу).

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять: праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем формування, розподілу та управління доходами підприємства, періодичні видання, нормативно-правові матеріали, аналітичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у розробці та обґрунтуванні низки теоретичних та методологічних положень щодо оптимізації структури доходу підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування розроблених рекомендацій щодо оптимізації структури доходу підприємства та рекомендацій щодо удосконалення політики управління доходом на досліджуваному підприємстві.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 99 сторінок. Робота містить 19 рисунків, 31 таблицю. Перелік використаних джерел налічує 83 найменування.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, формування та розподіл доходів підприємства

В даний час всі доходи організації (крім кредитних та страхових організацій) збільшують виручку будь-якого підприємства в результаті надходження коштів або іншого майна, та/або погашення зобов'язань, що призводять до накопичення капіталу цієї організації, за винятком вкладів інших учасників, власників майна.

Доходи організації залежно від їх характеру, умов отримання та предмета діяльності організації поділяються на [18]:

- доходи від звичайних видів діяльності;
- інші надходження:
- операційні доходи;
- позареалізаційні доходи;
- надзвичайні доходи.

Прибутком від звичайних видів діяльності є виторг від продажу, надходження, пов'язані з виконанням робіт, наданням послуг, а також від передачі у тимчасове використання своїх активів за договором оренди; надання за плату прав, що виникають із патентів на винаходи, промислові зразки та інших видів інтелектуальної власності; участь у статутних капіталах інших організацій.

До операційних доходів належать [1]:

- надходження, пов'язані з наданням за плату в тимчасове користування активів організації;
- надходження, пов'язані з наданням за плату прав, що виникають із патентів на винаходи, промислові зразки та інших видів інтелектуальної власності;
- надходження, пов'язані з участю у статутних капіталах інших організацій;

- прибуток, отриманий організацією внаслідок спільної діяльності;
- надходження від продажу основних засобів та інших активів, відмінних від коштів (крім іноземної валюти), продукції, товарів;
- відсотки, отримані за надання у користування коштів організації, і навіть відсотки користування банком коштів, що є на рахунку організації у цьому банку.

Позареалізаційними доходами є [45]:

- штрафи, пені, неустойки порушення умов договорів;
- активи, отримані аналіз безоплатно, у тому числі вартість за договором інші дарування;
- надходження у відшкодування заподіяних одноразових організації збитків;
- прибуток за фактом минулих років, також виявлений у звітному та плановому роках;
- інші суми кредиторської та депонентської статутних заборгованостей, за якими підприємства закінчився строк елементів позовної давності;
- різниця у вартості товару, що виникає через зміну курсу рубля до іноземних валют;
- інші доходи.

А також у структурі доходів організації існує окрема група надзвичайних доходів, тобто вкладення, що виникають внаслідок доходів від надзвичайних обставин, інвестиції господарської діяльності тощо.

Важливість у дослідженні класифікації інших доходів, витрат і витрат підприємства необхідно, оскільки витрати організації надають вирішальне значення формування витрат практично всіх фінансових показників, оскільки є підсумковими показниками фінансового планування і з боку фінансового контролю підприємства [72].

Витрати підприємств можна поділити на три основні напрямки:

- витрати капітального характеру, які пов'язані з розширенням виробництва;

- витрати, які пов'язані з поточною діяльністю, що відносяться на собівартість продукції;
- витрати на соціально-культурні заходи.

Витрати, пов'язані з формуванням капіталу взаємодіють із створенням, розширенням виробничих фондів. Отже, збільшення обсягу виробництва також потребує додаткових витрат (інвестицій) формування запасів, вартість товарно-матеріальних цінностей. З'являється необхідність додаткового фінансування оборотних активів. А також джерелом фінансування капітальних витрат можуть стати: накопичення, кошти фонду, позики, кредити, бюджетні кошти та інші джерела [79].

Витрати соціально-культурні заходи пов'язані з тим, що підприємства мають виручку від соціальних об'єктів.

Витрати виробництво і продукції грають значної ролі у формуванні прибутку. Вони повністю відшкодовують матеріальні витрати кругообігу коштів з допомогою виручки від продукції (робіт, послуг).

Витрати організації визнається, як зменшення економічних вигод внаслідок заборгованості вибуття активів чи виникнення зобов'язань, що призводять до зменшення капіталу цього підприємства.

Але у теорії бухгалтерського обліку запаси не визнаються витратами організації вибуття активів: у зв'язку зі створенням необоротних активів; вкладення статутні капітали, витрати інших організацій, придбання акцій, погашення кредиту, позики, тощо., у разі, витрати (вибуття) регулюються нормативними документами у сфері теорії бухгалтерського обліку.

В основному всі витрати, які пов'язані з реалізацією продукції, відносять на її собівартість. Необхідність регулювання системи віднесення витрат за собівартість обумовлена тим, що у основі собівартості продукції (робіт, участь послуг) визначається валовий прибуток, оподатковуваний прибуток, і навіть обчислюється податку прибуток підприємств. Всі ці показники грають особливо важливу роль у формуванні виручки підприємства, тому дуже важливо вести грамотне регулювання витрат будь-якої організації.

Грошові доходи підприємств складаються з виручки від продукції (робіт, послуг), операційних і позареалізаційних доходів. Порядок розподілу та використання кожного з цих складових має свої особливості, які необхідно знати, аби не допустити порушень фінансового законодавства.

Порядок розподілу та використання виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) обумовлений відповідними законами про податки та Законом «Про підприємство».

Виручка від продукції включає три елемента:

- собівартість;
- прибуток;
- непрямі податки та відрахування.

Кожна частина має свій напрямок використання.

Перша частина виручки спрямовується на відшкодування витрат, що включаються до повної собівартості реалізованої продукції, тобто. собівартість виступає як джерело фінансування простого відтворення. Слід мати на увазі, що із цих коштів необхідно сплатити податки до бюджету (земельний, екологічний), а також зробити відрахування до позабюджетних та інших фондів відповідно до законодавства [28].

Друга частина виручки – прибуток. Вона є джерелом формування загальнодержавних та децентралізованих фондів коштів. Прибуток, що спрямовується до фондів підприємства, забезпечує вирішення його економічних, технічних та соціальних завдань. Частина прибутку сплачується до бюджету у вигляді податків (на нерухомість, на доходи та прибуток, місцевих податків).

Третя частина виручки є непрямыми податками і відрахування. Це податок на додану вартість, акцизи та збір до республіканського фонду підтримки виробників сільськогосподарської продукції, продовольства та аграрної науки.

Внаслідок використання виручки з неї виділяються якісно різні складові частини створеної вартості. Насамперед, це пов'язано з формуванням амортизаційного фонду, який утворюється у вигляді амортизаційних відрахувань після того, як знос основних виробничих фондів та нематеріальних активів

набуває грошової форми. Обов'язковою умовою утворення амортизаційного фонду є реалізація виробленої продукції споживачеві та надходження виручки.

Оскільки матеріальну основу створюваної продукції становлять сировину, матеріали, покупні комплектуючі вироби і напівфабрикати, їхня вартість поряд з іншими матеріальними витратами, зносом основних виробничих фондів, заробітною платою працівників складає витрати підприємства з виробництва продукції, що набувають форми собівартості. До надходження виручки ці витрати фінансуються з допомогою оборотних засобів підприємства, які витрачаються, а авансуються у виробництво. Після надходження виручки від продукції оборотні кошти відновлюються, а понесені підприємством витрати з виробництва продукції відшкодовуються [53].

Відокремлення витрат як собівартості дає можливість зіставити отриману від продукції виручку і вироблені витрати. Сенс інвестування коштів у виробництво продукції полягає у отриманні чистого доходу, і якщо виручка перевищує собівартість, то підприємство отримує його у вигляді прибутку.

Прибуток та амортизаційні відрахування є результатом кругообігу коштів, вкладених у виробництво, і належать до власних фінансових ресурсів підприємства, якими воно розпоряджається самостійно. Оптимальне використання амортизаційних відрахувань та прибутків за цільовим призначенням дозволяє відновити виробництво продукції на розширеній основі.

Розподіл виручки від основних фондів характеризується тим, що з неї сплачується ПДВ, покриваються витрати, пов'язані з демонтажем і реалізацією основних фондів, і частина, що залишилася, становить прибуток від реалізації.

Розподіл прибутку є процес формування напрямів її майбутнього використання, під час якого має забезпечуватися як покриття потреб підприємства, і формування доходів держави.

Тому однією з найважливіших проблем розподілу прибутку є перебування оптимального співвідношення частки прибутку, що акумулюється в доходах бюджету і залишається у розпорядженні суб'єктів господарювання.

Законодавчо розподіл прибутку регулюється у тій його частині, яка надходить до бюджетів різних рівнів у вигляді податків та інших обов'язкових платежів.

Визначення напрямів витрачання прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, структури статей її використання перебуває у компетенції підприємства [66].

Основні принципи розподілу прибутку полягають у наступному:

- першочергове виконання фінансових зобов'язань перед суспільством у цілому (особі держави);
- надходження прибутку для держави у відповідні бюджети у вигляді податків та зборів, ставки яких встановлюються державними органами та не можуть бути довільно змінені;
- забезпечення такої величини прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати податків, яка б не знижувала його зацікавленості у зростанні обсягів виробництва, поліпшенні результатів виробничо-господарської та фінансової діяльності.

Розподіл чистого прибутку - один із напрямів внутрішньофірмового планування, значення якого в умовах ринкової економіки зростає.

Характер розподілу прибутку визначає багато суттєвих аспектів діяльності підприємства, впливаючи на її результативність. Розподіл прибутку здійснюється відповідно до спеціально розробленої політики, формування якої є одним з найбільш складних завдань загальної політики підприємства. Ця політика має: відображати вимоги загальної стратегії розвитку підприємства: забезпечувати підвищення його ринкової вартості; формувати потрібний обсяг інвестиційних ресурсів; забезпечувати матеріальні інтереси власників та персоналу [43].

Для кожної організаційно-правової форми підприємництва законодавчо встановлено відповідний механізм розподілу прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, заснований на особливостях внутрішнього устрою.

Зрештою порядок розподілу та використання прибутку на підприємстві фіксується у статуті підприємства та визначається положенням, яке

розробляється відповідними підрозділами економічних служб та затверджується керівним органом підприємства.

Чистий прибуток може спрямовуватися:

- формування резервного фонду;
- виплату доходів (дивідендів) засновникам;
- створення фондів цільового призначення (накопичення, споживання, соціальної сфери).

Існує два підходи до розподілу чистого прибутку. З використанням першого способу у статуті фіксується порядок створення спеціальних фондів. Склад цих фондів визначається організаційно-правовою формою підприємництва [8].

Фонд накопичення є джерелом коштів господарюючого суб'єкта, що акумулює прибуток та інші джерела: безоплатно отримані кошти, кошти бюджету, фонди вищих організацій та інших. Фонд накопичення показує зростання майнового стану підприємства, збільшення його коштів. Крім того, за рахунок фонду накопичення фінансуються витрати на проведення науково-дослідних робіт, на природоохоронні заходи, витрати на випуск цінних паперів, на підготовку та перепідготовку кадрів, внески щодо створення інших підприємств. Кошти цього фонду спрямовуються на придбання основних та оборотних коштів, створення іншого майна [13].

Таким чином, доходи та витрати, будучи об'єктами податкового обліку, повинні бути визнаними та класифікованими відповідно до податкового законодавства. Підставою для визнання доходів та витрат виступають первинні облікові документи та документи податкового обліку. За правилами бухгалтерського обліку всі доходні та видаткові операції враховуються без винятку. При застосуванні податкового обліку можуть виникнути питання про прийняття до обліку деяких витрат, які не мають економічною обґрунтованості. Отже, деякі витрати не враховуються в повному обсязі або враховуються у різні звітні періоди.

1.2. Значення, види прибутку та рентабельності підприємства та показники їх оцінки

На сучасній стадії розвитку економічної системи фінансова стабільність економічного суб'єкта, залежить від рівня прибутку та рентабельності діяльності, які представляють собою самі важливі фактори стійкого розвитку підприємства. Прибутковість – необхідна характеристика фінансової та економічної діяльності суб'єкта економіки. Від задовільного або незадовільного рівня прибутку та рентабельності діяльності залежить привабливість економічного суб'єкта для інвесторів, а також акціонерів і постачальників.

Прибуток зізнається однієї з найбільш відомих фінансових категорій. Дослідженням її фінансової суті протягом досить тривалого періоду займаються велика кількість вчених [46].

Прибуток як кінцевий результат фінансово-господарської діяльності, ключовим показником, що відображає ступінь досягнення цілей підприємства. Так як дана категорія відрізняється складністю, то в літературі можна, можливо зустріти безліч різних трактувань.

Поняття «прибуток» та «фінансові результати» використовуються у податковому, бухгалтерському фінансовий менеджмент, економічний облік аналізі.

Поняття «прибутки» багатьом відомо і зрозуміло, але сприймається як щось саме собою зрозуміле, хоча слід відзначити, що сутність прибутку визначити не так просто, як здається з першого погляду.

Вищевикладене підтверджує, що історичний спектр думок у визначенні категорії «прибутку» досить широкий [54].

Розглянемо декілька визначень категорії «прибуток»:

прибуток – це частина вартості, створена працею робітника, що виникає внаслідок того, що робітник працює понад часу, необхідного для створення еквівалента його заробітної плати;

прибуток є різницею між засобами, які були отримані при його ліквідації та засобами, які були вкладені в нього на момент відкриття [17]

прибуток є перетвореною формою додаткової вартості, що утворюється внаслідок того, що специфічний товар «Робоча сила» може створювати нову вартість, величина якої більше реального розміру вартості самої робочої сили [56];

прибуток – це результат впровадження у виробничу практику винаходів технічних передових методів виробництва [78];

прибуток є різницею між сумарною виручкою, або сумарними надходженнями, які отримує фірма від продажу своєї продукції та сумарними економічними витратами, які несе фірма для того, щоб зробити цю продукцію [5];

прибуток є основним багатозначним оцінним показником результатів роботи підприємства при становленні та розвитку ринкового механізму господарювання [57];

прибуток є різницею між виручкою від реалізації товарів та послуг та витратами на виробництво або придбання та збут цих товарів та послуг [36];

прибуток – частина доходу фірми, яка залишається від загальної виручки після відшкодування зовнішніх витрат, тобто. плати за ресурси постачальників [7].

Після вивчення вищезазначених трактувань, можна запропонувати наступне трактування категорії «прибутку». В якості прибутку виступає економічна категорія, яка служить для узагальнення результативності фінансово-господарської діяльності. Даний показник визначається через різницю між рівнем доходів та витрат.

Прибуток виступає як одним з ключових показників, який покликаний відобразити ефективність фінансово-господарської діяльності, основний завданням якої виступає безпосередньо максимізація прибутку.

Аналіз трактувань, дає можливість виділити два підходи до трактування категорії «прибутки», які представлені рис. 1.1.

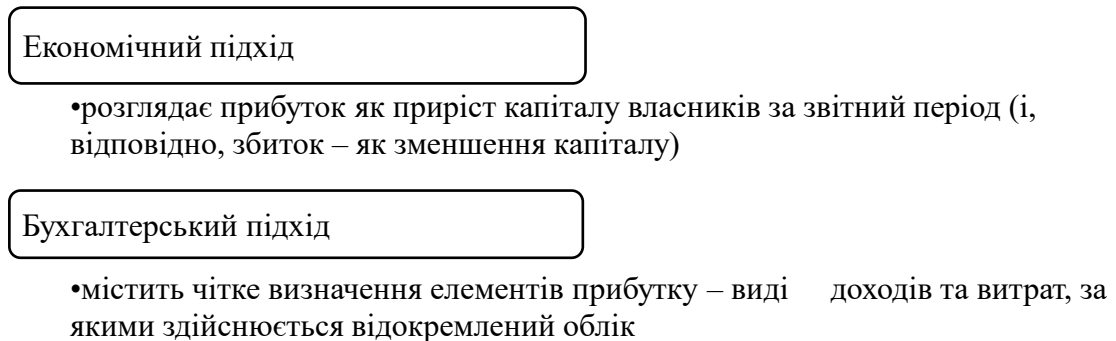

Рис. 1.1 Підходи до трактування категорії «прибутки» [34].

Під формуванням прибутку розуміється процес, який має на увазі підсумовування проміжних фінансових результатів від усіх операцій, які мали місце бути в результаті здійснення фінансово-господарської діяльності.

До них відносяться:

- реалізація готовою продукції, робіт, послуг;
- інвестиційні операції;
- інші доходи і витрати
- продаж основних фондів

Як основне джерело формування прибутку на підприємстві можна, назвати виручку від продажів, яка після відрахування витрат утворює прибуток від продажів. Рівень прибутку залежить від таких факторів, як:

- обсяг реалізації готовою продукції, робіт, послуг;
- зміни відпускний ціни на продукцію;
- відповідності рівня витрат виробленим витратам.

Якщо розглядати показники ефективності фінансово-господарською діяльності, то частіше всього використовується відносний показник рентабельності, що відображає оцінку використання основних ресурсів підприємства.

Даний показник розраховується під час проведення аналізу фінансових результатів з метою виявлення динаміки, і навіть порівняння з основними конкурентами. Якщо прибуток є абсолютним показником, що характеризує результативність фінансово-господарської діяльності, то рентабельність - відносним. Показники виручки та прибутку є абсолютними показниками, і якщо їх порівнювати з показниками конкурентів, можна отримати некоректний результат [33].

Систематичне відновлення виробничого процесу в результаті безперервного звернення коштів підприємства стає можливим завдяки поверненню вартості оборотного капіталу як виручки від продажу після закінчення кожного виробничого циклу.

Дискусійність понятійного апарату в частині рентабельності представляється через вивчення різної літератури, що показала різні погляди ведучих фахівців та виявили особливості деталізації для розкриття показника ефективності [2, 25, 48].

Різноманітність підходів до суті понятійного апарату «рентабельність» представляє в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Еволюція підходів до визначення категорії «рентабельність»

Автор	Трактування
Шеремет А.Д.	Економічну ефективність роботи організації характеризують відносні показники – система показників рентабельності або прибутковості (прибутковості) організації
Лазарєва Г.І.	Показники рентабельності характеризують відносну прибутковість або прибутковість роботи підприємства
Кириченко Т.Т.	Характеризує рентабельність як «відносний показник, який визначає розмір прибутку, що припадає на один карбованець використовуваних ресурсів
Гюльназарян Ю.В.	Показник рентабельності можна, можливо використовувати у процесі прогнозування прибутку, встановлюючи зв'язок між сумою прибутку та величиною вкладеного капіталу. Передбачувана прибуток оцінюється на основі рівня прибутковості у попередні періоди, беручи до уваги прогнозовані зміни

Аналіз представлених поглядів провідних фахівців у частині понятійного апарату показника «рентабельність» вказує на те, що єдиним напрямом у частині рентабельності є відображення ефективності діяльності будь-якого економічного суб'єкта та його прагненні примноження прибутку.

У сучасній економічній ситуації питання оцінки рівня прибутку та рентабельності суб'єкта економіки є дуже важливим. Від рентабельності та прибутковості діяльності суб'єкта економіки залежить багато в чому успіх його на ринку.

Чинники, що надають вплив на прибуток та рентабельність, систематизуються за різними ознаками. Є фактори внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори варіювання прибутку, своєю чергою, поділяються на основні та неосновні.

На зміни обсягу прибутку впливають наступні умови [49]:

Сезонні коливання продажів. Вони характерні для багатьох товарів та послуг. Як приклад може бути наведена підвищена затребуваність сільськогосподарських та будівельних послуг навесні, влітку та восени або різкі стрибки продажів газованих напоїв у спеку.

Загальна ринкова динаміка. Під ринковою динамікою слід розуміти дані про зміну ситуації над ринком. В якості прикладу можна навести темпи зростання обсягів продажів.

Конкуренти. Дії конкурентів можуть опосередковано надавати впливом геть рівень продажів. Можуть бути різні варіанти розвитку подій: організації проводять рекламні кампанії, знижуються ціни, змінюється керівництво та персонал. Все це тягне за собою зміна ситуації на ринку продажів, за цією Тому важливо «тримати руку на пульсі» і негайно реагувати на зміни.

Законодавство. Нормативно- правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання надає безпосереднє вплив на обсяги продажу та, як слідство, на рівень прибутку [6].

Товарний асортимент. На обсяги продажу та на рівень прибутку значне вплив надає і асортиментна політика підприємства. Більш широкий асортимент

зможе підвищити рівень продажів і навпаки, скорочення асортименту може призвести до падіння продажів. Оновлення асортименту також сприяє зростанню продажів, а ось виняток які користуються попитом позицій призведе до зменшення.

Ціноутворення. Наприклад, ціна продукту формується у процесі ціновий конкуренції. Однак у боротьбі за ринки частіше всього виграє не той, хто пропонує більше низькі ціни, а хто пропонує більше якісний товар. Отже, якість конкуренції є однією із форм цінової конкуренції.

Клієнти. Безпосереднє вплив на показники виручки та прибутку надає наявність великою клієнтської бази. Наявність постійних клієнтів, широкої мережі посередників та дилерів може значно збільшити продажі.

Канали збуту. В даному випадку мова йдеться про способи реалізації товарів через товаропровідні мережі [66].

Персонал. Рівень плинності кадрів, а також кваліфікація працівників здійснюють безпосереднє вплив на результативність фінансово-господарської діяльності.

Рівень активності підприємства на ринку.

Наступним внутрішнім, основним фактором, що впливає на прибуток, є собівартість продукції. Собівартість продукції є синтетичним, узагальнюючим показником, що характеризує всі аспекти діяльності підприємства, а також відбиваючим ефективність його функціонування [30].

Деякі науковці вважають, що «витрати на собівартість, по економічному змісту групуються за такими елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні потреби, амортизація основних фондів, інші витрати» [80].

Наступним внутрішнім основним фактором, що впливає на прибуток, є ціноутворення. ПВажливе значення ціноутворення як економічного інструменту полягає в тому що воно безпосередньо впливає характер вилучення доходу (прибутку) за результатами ринкової активності підприємців [24].

Структура товарної продукції здатна впливати і позитивно, і негативно на величину прибутку. Якщо зросте питомий вага більше рентабельних видів продукції в сукупному обсязі її продажів, то величина прибутку збільшиться і, навпаки, у разі збільшення частки збитковою або низькорентабельною продукції загальна величина прибутку скоротиться.

В якості неосновних можна, можливо назвати такі фактори, які обумовлені порушеннями господарської дисципліни. В якості прикладу можна навести показники якості продукції, порушення в ціновій політиці, порушення умов праці та ін. Дані порушення можуть потягнути за собою штрафні та економічні санкції, що в результаті призведе до зниження показників прибутку.

Основними зовнішніми факторами впливу на прибуток та рентабельність економічного суб'єкта прийнято рахувати соціальні, екологічні, економічні умови, ціни на виробничі ресурси, рівень розвитку зовнішніх економічних зв'язків, природні та транспортні умови.

Для досягнення успіху у діяльності суб'єкта економіки потрібно брати до уваги вимоги стейкхолдерів, інтереси яких пов'язані зі стійкістю бізнесу. На основі аналізу, оцінки вимог стейкхолдерів формується та реалізується політика розвитку економічного суб'єкта, спрямована на збільшення, прибутку, підвищення рентабельності та конкурентоспроможності даного суб'єкта.

На основі факторів, що впливають на зміну прибутку, може бути побудована факторна модель аналізу доходів, яка дає можливість найкращим чином відобразити внесок будь-який складової у передбачувану величину прибутку за заданих значеннях темпів збільшення ключових показників [11].

На рівень рентабельності впливають різні фактори, які можуть бути розділені на зовнішні та внутрішні. Внутрішні фактори у свою чергу діляться на виробничі та позавиробничі.

Розрізняють два види факторів: внутрішні, напряду пов'язані з діяльністю економічного суб'єкта, та зовнішні, на які підприємство не може надати ніякого впливу.

Таким чином, зовнішні фактори носять в основному об'єктивний характер і не піддаються регулюванню. Але відповідно до поставлених цілями підприємство може коригувати внутрішні фактори [37].

В загальному випадку прибуток є різницею між виручкою підприємства та витратами. Різні види прибутку відрізняються в залежності від того, які саме витрати включаються до розрахунку. Вони потрібні, щоб показати ефективність управління витратами на різних рівнях і, відповідно, оцінити роботу управлінського персоналу.

На сьогоднішньому етапі ринкових взаємин однієї із проблем для керівників та менеджерів компанії вважається результативне управління процесом управління прибутком.

Можна зробити висновок, що на коливання прибутку та рентабельності здійснюють вплив дві категорії факторів: внутрішні та зовнішні. Основними факторами, що надають вплив на валову прибуток суб'єкта економіки, _ зміна виручки від продажу, собівартості проданою продукції та зміни в асортименті проданою продукції [25].

Таким чином, прибуток та рентабельність – це результат впливу різних факторів, а значить – об'єкт аналізу, метою та спрямованістю якого є виявлення кількісної та якісної залежності кінцевих фінансових результатів економічного суб'єкта. Отже, з факторів, що впливають на рівень прибутку та рентабельності виробництва та продажу продукції, слідує основні шляхи її підвищення.

1.3 Методи управління прибутковістю та рентабельністю на підприємстві

В даний час фінансово-господарська діяльність більшості підприємств знаходиться у прямій залежності від цілого ряду факторів. прикладом можуть бути вимоги споживачів до якісних показників покупки продукції, рівень фінансової нестабільності економіки, що надає безпосередній вплив на ефективність

фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому підприємство повинно оперативно та максимально ефективно реагувати на всі зміни в ринковій ситуації, з метою внесення своєчасних коригувань у стратегію його розвитку. Це вимагає від керівників прийняття оптимальних даних в умовах управлінських рішень щодо планування та управління рівнем прибутку [55].

Можна з упевненістю сказати, що прибуток виступає одним з складних та одночасно простих економічних категорій. У ринковій економіці їй відводиться роль основної рушійної сили, а також мотиву функціонування підприємств.

Так як економічна наука не стоїть на місці, а знаходиться в постійному розвитку, то й сама категорія прибутку також повинна удосконалюватися.

Прибуток можна, можливо назвати основних джерелом фінансування проектів із розвитку підприємства, оновлення та вдосконалення його матеріально - технічної бази, а також інших напрямів інвестування коштів. Але з іншого сторони, прибуток виступає і як об'єкта оподаткування, що робить її джерелом реалізації соціально-економічних інтересів держави.

Під управлінням прибутком розуміється процес прийняття ефективних управлінських рішень в сфері фінансів, який повинен мати системний характер [26].

Основною ціллю управління прибутком можна, назвати прийняття фінансових управлінських рішень щодо формування, розподілу та її подальшому використанні. В якості основних принципів побудови ефективної системи управління прибутком можна, можливо назвати принципи, які наочно представлені на рис. 1.2.

Якщо розглядати процес управління прибутком з позицій системного підходу, він представляє собою досить складну систему багаторівневого типу. Серед основних підсистем можна перерахувати підсистему планування прибутку, підсистему аналізу фінансових результатів та прибутку; підсистему побудови прогнозів та підсистему моніторингу. На рівні кожною з підсистем повинні бути визначено свої цільові орієнтири та завдання. В якості прикладу

можна привести, що обсяги запланованою прибутку повинні бути розподілені за різними ключовим напрямкам роботи підприємства.

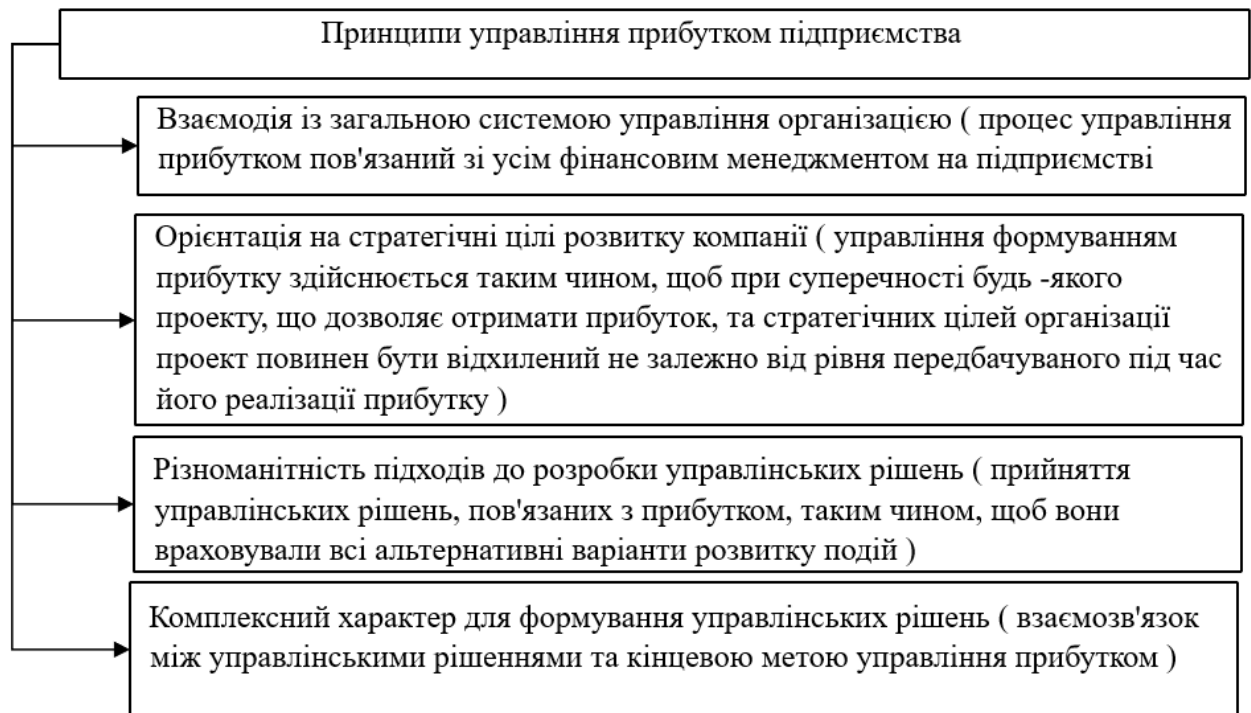

Рис. 1.2. Принципи управління прибутком підприємства [26]

Рівень прибутку підприємства надає безпосереднє вплив на кількість завдань із соціального, технічного та економічного розвитку підприємства, на рішення яких необхідно розподілити засоби з прибутку. При цьому ефективність розподілу та використання грошових коштів з прибутку надає безпосереднє вплив на рівень її показників у майбутньому періоді.

Якщо розглядати системний підхід, то він передбачає об'єднання основних підсистем управління прибутком у єдину систему, також процеси функціонування всією системою повинно надавати вплив та на діяльність окремих підсистем [41].

Основною ціллю управління прибутком підприємства можна назвати забезпечення максимального рівня добробуту засновників підприємства на даний момент, а також у перспективному періоді. У зв'язку з цим повинно бути

забезпечено оптимальне поєднання інтересів засновників, держави та працівників підприємства.

Якщо розглядати стратегічну орієнтацію самої системи з управління прибутком на підприємстві, то вона повинна враховувати перспективні орієнтири його діяльності шляхом проведення аналізу та складання прогнозів за станом факторів зовнішньої та внутрішньої середовища, а також оцінки фактичних фінансових результатів та можливостей з зміни для досягнення оптимального рівня прибутку.

Основним елементом системи управління прибутком є рішення стратегічних та фактичних завдань за допомогою моделювання при виборі альтернативних варіантів зростання прибутку. При цьому система керування прибутком повинна інтегруватися у загальну систему управління підприємством. Для регламентації системи управління прибутком для підприємства можуть бути використані наступні документи: статут, система внутрішніх вимог та нормативів, які розписані у політиці управління прибутком.

На першому етапі аналізуються показники прибутку та рентабельності. Аналіз проводять на основі звітності підприємства. Інформаційна база аналізу показників прибутку представлена рис. 1.3

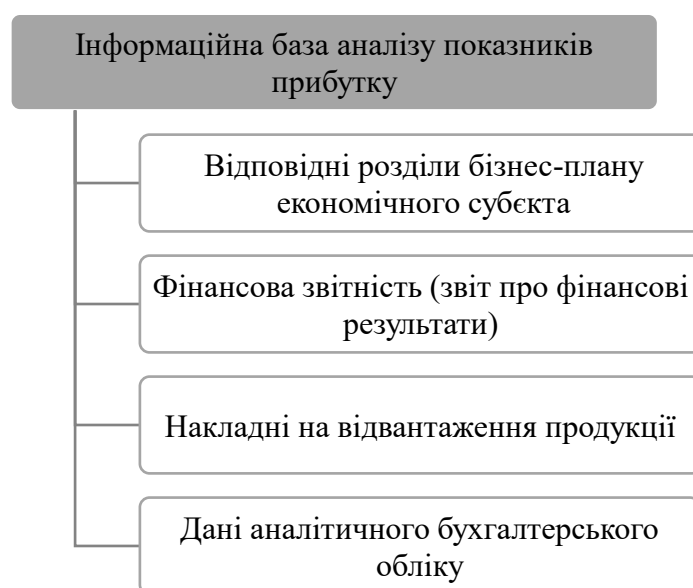

Рис. 1.3. Інформаційна база аналізу показників прибутку [46]

Основні методи, що використовуються для проведення аналізу прибутку, відображено на рис. 1.4

Рис. 1.4. Основні методи, що використовуються для проведення аналізу прибутку [46]

В якості основних прийомів, що використовуються для аналізу прибутку, виступають функціонально-вартісні та економіко-математичні.

При проведенні горизонтального аналізу показників прибутку відстежується зміна значення у звітному період у порівнянні з базисним. В даному випадку розраховуються абсолютне відхилення показників, а також відносне - темпи зростання, темпи приросту. Основний метою горизонтального аналізу виступає визначення відносних та абсолютних величин зміни показників, що формують прибуток, за результатами чого робиться оцінка змін. Все це дає можливість вивчити показники в динаміці [61]. При проведенні структурного чи вертикального аналізу обчислюється питома вага кожною статтю звіту про фінансові результати даного року у виручці, з метою виявлення статей, які змінюються повільніше або швидше. При проведенні трендового аналізу виготовляється зіставлення окремих позицій звітної роки з рядом минулих періодів з метою виявлення тренда, під яким розуміється тенденція зміни показників для побудови прогнозу.

Провівши аналіз навчально-методичної та наукової літератури у частині питань аналітичної оцінки фінансових результатів, було виявлено, що зазвичай вчені аналіз цього об'єкта дослідження здійснюють за такими напрямками (рисунок 1.5).

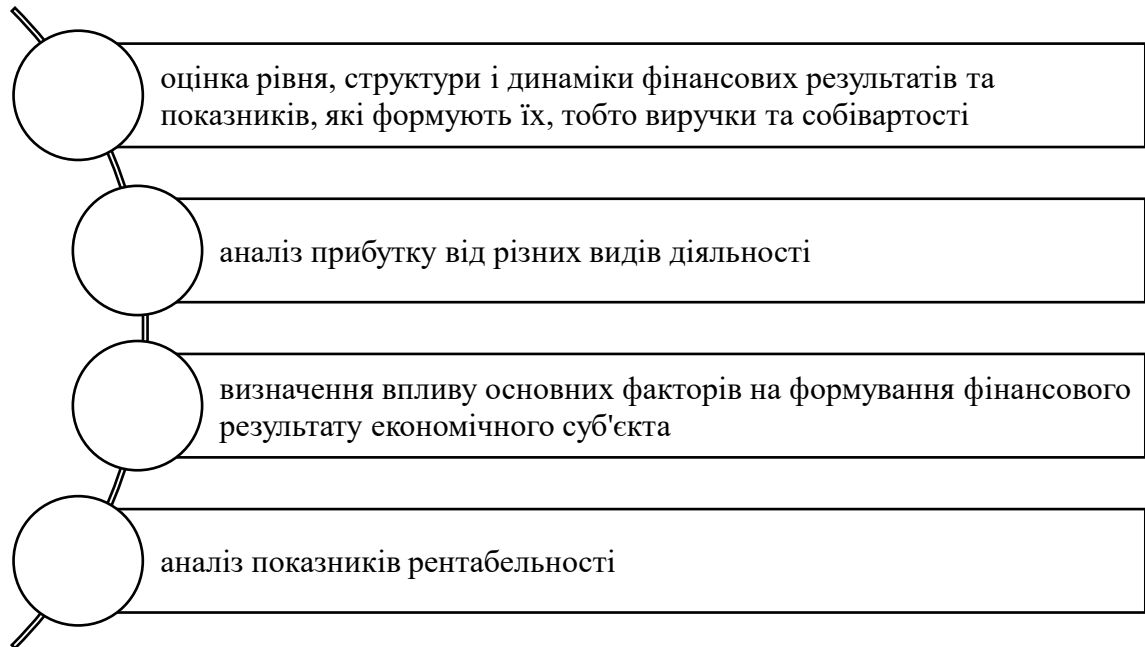

Рис. 1.5 Напрямок аналізу оцінки фінансових результатів [54]

Порівняльна характеристика методик аналізу прибутку показала, що більшість авторів одностайні щодо методики аналізу прибутку та рентабельності економічного суб'єкта [77].

Теорія фінансового менеджменту визначає наступний перелік методів, що використовуються в процесі планування фінансових результатів (рисунок 1.6).

Метод екстраполяції є найбільш простим. Він заснований на результатах горизонтального (трендового) аналізу динаміки операційного прибутку за низку попередніх періодів та виявлення тренду, який поширюється і на плановий період. Разом з тим, цей метод є найменш точним, оскільки він не враховує зміну що впливають на неї не тільки факторів зовнішньої середовища, а також факторів внутрішнього розвитку підприємства на майбутні періоди.

Рис. 1.6. Методи планування фінансових результатів [25]

Метод прямого рахунку є відносно простим і достатньо надійним методом планування формування операційного прибутку. Він може бути використаний тільки в тому випадку, якщо на попередній стадії вже сформовані плани операційного доходу, операційних витрат та податкових платежів. Дозволяючи отримати достатньо точні результати планової суми операційного прибутку, метод прямого рахунку має, окремі недоліки. Насамперед, він недостатньо орієнтований на досягнення цільових показників рівня операційного прибутку.

Нормативний метод також належить до відносно простих методів планування формування операційного прибутку, але умовою його застосування є наявність на підприємстві відповідної нормативної бази. Такими нормативами зазвичай є [65]:

а) норма прибутку на власний капітал (якщо такий норматив на підприємстві не розроблено, його мінімальним аналогом може виступати середня норма депозитного відсотка на грошовому ринку).

б) норма прибутку на операційні активи. Ця норма може бути виражена як валовий, так і чистий операційний прибуток.

в) норма прибутку на одиницю реалізованою продукції. Ця норма може бути виражена як валовим, так і чистим прибутком.

Недоліком даного методу планування виступає умовність, а іноді і знеособлення нормативів. Отже, даний метод не передбачає обліку змін в умовах діяльності підприємства, тим самим забезпечуючи нереальний план [23].

Метод цільового формування прибутку дозволяє забезпечити найбільший зв'язок її планових показників зі стратегічними цілями управління прибутком в майбутніх періодах. Основою цього методу є попереднє визначення потреби у власних фінансових ресурсах, що формуються за рахунок чистого операційного прибутку. Недоліком методу є неможливість обґрунтування величини цільовий суми чистого прибутку в майбутньому періоді.

Основу методу прогнозування грошового потоку складає розроблений на підприємстві поточний план надходження та витрати грошових коштів. Недоліком методу є відсутність обґрунтування величин усіх планових показників, що використовуються для розрахунку планового значення чистою операційної прибутку корпорації [62].

Метод факторного моделювання прибутку є найбільш складним, оскільки вимагає здійснення великих аналітичних та прогнозних розрахунків.

На першому етапі використання цього методу визначається система основних факторів, що мають пряму логічну взаємозв'язок із формуванням показника чистою операційної прибутку.

На другому етапі аналізується ступінь впливу окремих факторів формування чистою операційного прибутку.

На третьому етапі відображаються фактори, що найбільше впливають на суму формування чистою прибутку і з урахуванням ступеня їх впливу будується багатфакторна модель регресії.

На четвертому етапі прогнозується зміна факторів, включених у модель регресії.

На п'ятому етапі шляхом підстановки прогнозованих значень факторів у модель регресії отримують запланований показник чистою операційного прибутку.

На шостому етапі на основі розрахованого чистого прибутку раніше розглянутих моделей визначаються планові значення валового та маржинального операційного прибутку.

Недоліком даного методу виступає його залежність від правильного вибору переліку факторів що впливають, суб'єктивності визначення їх значимості (ступеня впливу) та невизначеності прогнозованих значень факторів, які підлягають підстановці в модель регресії [74].

На наступному етапі управління рентабельністю розробляються заходи щодо її підвищенню. Вони виходять з аналізу фактичних показників рентабельності та виявлених за допомогою цього проблем. Якщо було виявлено, що величина обсягу продажів наближається до величини точки беззбитковості, а запас фінансової міцності має невелике значення, то заходи повинні бути спрямовані на зниження постійних витрат, збільшення покриття витрат за окремими продуктами, зростання обсягу продажів, зміна інвестиційної політики підприємства [81].

Розглянемо два методи управління витратами, заснованих на розподілі витрат на постійні та змінні:

1) метод, що ґрунтується на визначенні критичного обсягу продажів (визначення точки беззбитковості);

2) метод покриття витрат за продуктами.

Метод, що ґрунтується на визначенні критичного обсягу продажів, дозволяє управляти витратами на підприємстві загалом. Метод покриття витрат за продуктами – дозволяє визначити вигідність виробництва кожного окремого продукту та правильно виробити асортиментну політику.

К. Друрі розробив два підходи для оцінки точки беззбитковості – бухгалтерський та економічний [26].

При економічному підході можуть бути отримані більше точні дані, оскільки тут оцінюється зміна витрат у довгостроковій перспективі. При цьому виділяються наступні тенденції:

- постійне збільшення витрат на самому початку запуску виробництва продукції;
- забезпечення стабільного рівня за змінними витратами при масовому випуску продукції;
- збільшення витрат, пов'язаних з високим рівнем зношення виробничого обладнання [27].

Приблизно такий самий характер носить і динаміка виручки від. При перетині кривої витрат і виручки у першій точці дає можливість визначити беззбитковість, а в другій – точку збитковості господарської діяльності.

Якщо використовувати бухгалтерську модель, то в даному випадку береться за основу те, що рівень змінних витрат та відпускна ціна протягом аналізованого відрізка часу не змінюються. Тому залежність між виручкою та витратами носить лінійний характер, тобто точку беззбитковості визначають за однією точці.

Серед основного припущення щодо рівня беззбитковості можна, назвати те, що відпускна ціна та витрати, протягом аналізованого періоду часу незмінні, але практично це зустрічається конче рідко. Тому при прийнятті управлінських рішень розраховують і показник запасу міцності.

Запас міцності показує величину, яку фактичний або запланований Об`єм реалізації перевищує поріг рентабельності. Запас міцності визначається як різниця між запланованим та беззбитковим обсягом реалізації товарів, робіт, послуг. Він визначається тому, що Об `єм реалізації продукції понад критичного рівня забезпечує отримання прибутку, який є основним внутрішнім джерелом фінансової стабільності підприємства [46].

Найбільш популярним та точним способом оцінки взаємозалежності та взаємозв'язку між рівнем доходів та витрат можна, можливо назвати аналіз співвідношення «Cost-VolumeProfit» (витрати – обсяг – прибуток). З його допомогою можна, можливо досить просто визначити та конкретизувати планові та фактичні витрати підприємства. Він дозволяє оцінити основні тенденції зміни

рівня витрат та на підставі цього внести певні корективи в найближчі плани стратегічного розвитку компанії.

CVP- аналіз дає можливість відстежити та виявити залежність між змінами у доходах та обсягах виробництва та ув'язати це з витратами та прибутком. Дана оцінка ґрунтується на визначенні залежності у короткостроковому періоді між обсягом виробництва, рівнем доходів, витрат та прибутку. При цьому невизначеною величиною в даному дослідженні виступає саме об'єм реалізації [54].

В основі аналізу співвідношення «витрати – обсяг – прибуток» лежить лінійна функція зміни витрат.

За допомогою CVP- аналізу на підприємстві вирішується безліч завдань, які представлені на рис.1.7.

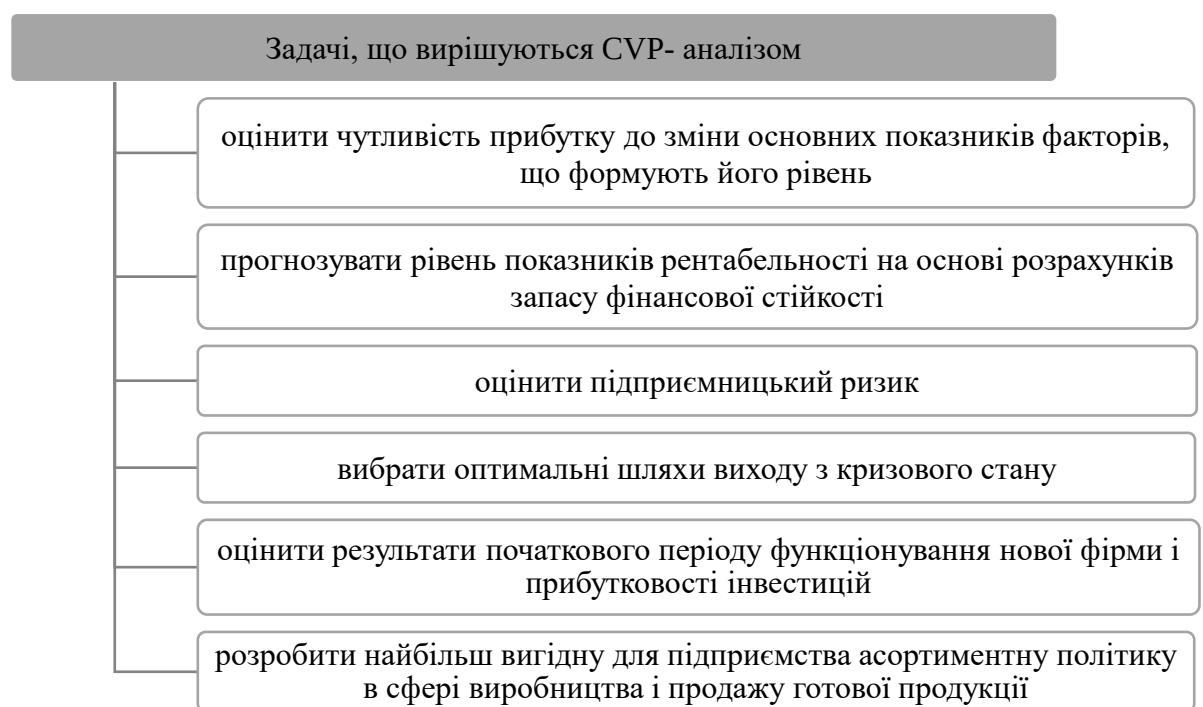

Рис. 1.7. Завдання, що вирішуються CVP- аналізом [42]

Методи аналізу можна, можливо згрупувати у дві групи:

- математичні: метод рівняння, маржинальний метод;
- графічні: графік беззбитковості, взаємозв'язок " витрати - обсяг - прибуток ", маржинальний дохід [26].

К. Друрі у своїй роботі сформулював основну мета CVP- аналізу, як оцінку того, як зміниться показник прибутку при зміні обсягів реалізації. І найбільш повно дана залежність простежується під час використання графічного методу визначення точки беззбитковості.

В основу графічного CVP- аналізу належить поділ витрат на постійні та змінні, а також критичного обсягу виробництва продукції, при якому компанія спрацює в нуль.

Точка, де лінія, що відображає показники обсягу реалізації (виручки) перетинається з лінією загальних витрат і є точкою беззбитковості, яка ще називається точкою рівноваги. Точка беззбитковості при цьому представляє такі обсяги виробництва, за яких усі витрати перекриваються одержаним доходом. У цій точці прибуток нульова, а маржинальний дохід представляє собою постійні витрати. Все, що знаходиться нижче даної точки, виражається як збитків. Область вище за точку беззбитковості представляє собою прибуток підприємства [59].

Основні етапи маржинального аналізу представлені на рис.1.8.

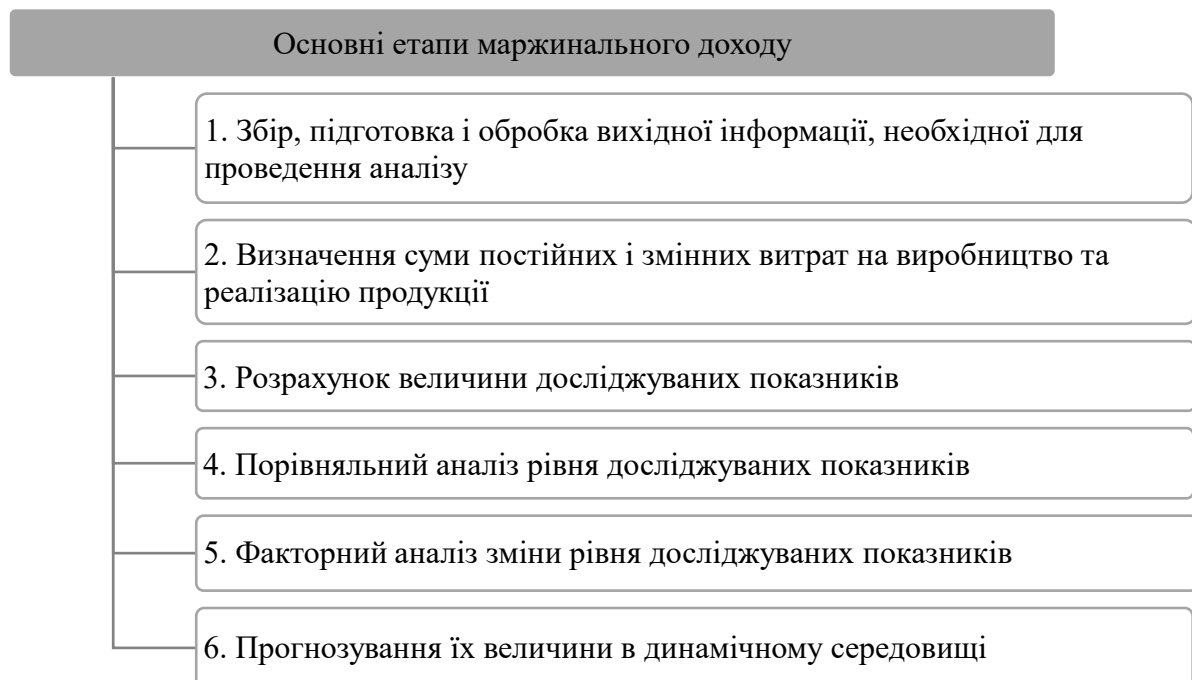

Рис. 1.8 Основні етапи маржинального аналізу [57]

Маржинальним доходом виступає різниця між обсягами реалізації та рівнем змінних витрат, даний показник ще називають сумою покриття.

Деякі автори використовують також замість маржинального доходу термін «сума покриття». Сума покриття є не що інше як частина доходів, які залишаються у підприємства на те, щоб перекрити постійні витрати та сформувати прибуток від продажів. Чим вище даний показник, тим швидше будуть відшкодовано постійні витрати та діяльність компанії стане прибутковою [44].

Однак слід пам'ятати, що є деякі обмеження при використанні CVP- аналізу (рис. 1.9).

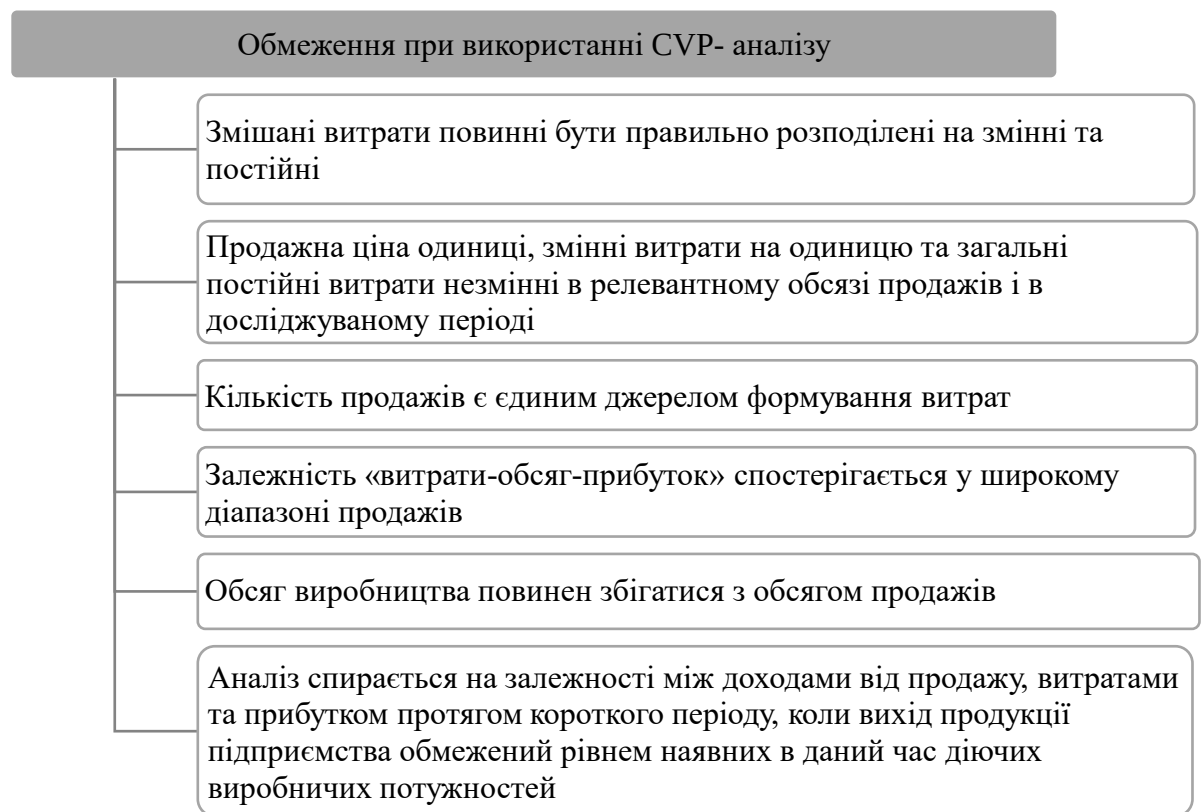

Рис. 1.9 Обмеження CVP- аналізу [42]

Можливі результати при розрахунку показника маржинального доходу представлені на рис. 1.10.

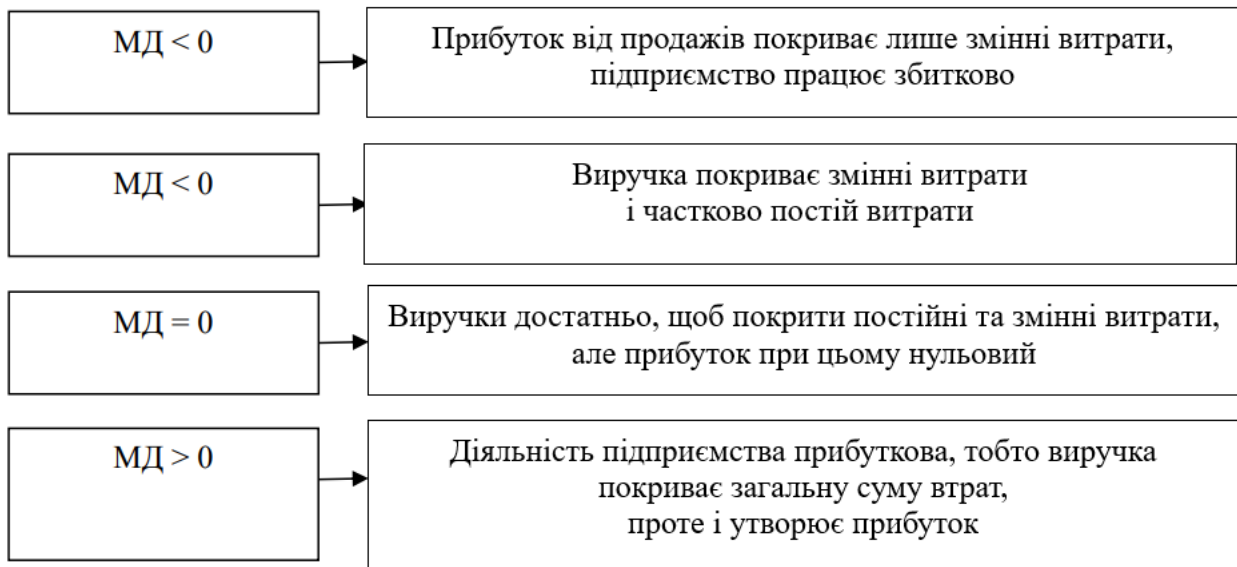

Рис. 1.10. Результативність маржинального доходу [42]

Для визначення обсягів реалізації, за допомогою якого можна перекрити постійні та змінні витрати, потрібне визначення наступних показників [33]:

- середній рівень маржинального доходу представляє собою визначення різниці між відпускною ціною та середніми змінними витратами;
- норматив показника за маржинальним доходом можна розрахувати, як частку маржинального доходу в виручці від реалізації.

Норматив маржинального доходу виступає як критерій вкладу 1 одиниці продукції в покриття постійних витрат та отриманий прибуток підприємства.

При використанні маржинального аналізу поріг прибутку визначається за формулою 1.1:

$$\text{ПП} = \text{ПВ} / (\text{МД} / \text{НР}), \quad (1.1)$$

де ПП - показник порога прибутку;

ПВ – рівень постійних витрат;

МД - рівень маржинального доходу;

НР – обсяг реалізації у вартісному виразі.

Запас фінансової стійкості служить індикатором того, наскільки можна, зменшити обсяги реалізації, перш ніж буде пройдено точку беззбитковості (формула 1.2):

$$\text{ЗФС} = \text{НР} - \text{ПП}, \quad (1.2)$$

де ЗФС – запас фінансової стійкості (міцності).

Запас фінансової стійкості представляє собою показник, який характеризує перевищення обсягів продажів над його пороговим значенням, який покликаний забезпечити беззбитковість продажів (формула 1.3):

$$\text{ЗФС} = [(\text{NP} - \text{ПП}) / \text{NP}] \times 100, \quad (1.3)$$

Частка маржинального доходу за обсягом реалізації у відсотках обчислюється за формулою 1.4:

$$(\text{МД} / \text{NP}) \times 100. \quad (1.4)$$

Основними джерелами інформації аналізу беззбитковості є дані бухгалтерського обліку та бухгалтерської (фінансової) звітності.

Розрахунок витрат та доходів відноситься до класичних методів аналізу виробничої програми. Різні програми дають різні результати. Розрахунок витрат та доходів дозволяє визначити, яка програма (при виконанні певних умов) принесе максимальний або достатній з погляду підприємства доходу.

Метод, що базується на базі часткових витрат (розрахунок покриття витрат), представляє собою зручний інструмент з великими можливостями.

Покриття витрат на продукт представляє собою частину від виручки, що залишається після відрахування прямих витрат на покриття решти витрат та отримання прибутку [60].

Розмір покриття витрат можна розрахувати за різними об'єктам:

- покриття витрат за продуктом або групою продуктів;
- відшкодування витрат у відсотках від нетто-доходу;
- покриття витрат, що припадає на одну грошову одиницю прямих витрат.

Метод дозволяє побудувати послідовність продуктів залежно від розмірів вкладу, що вноситься ним у покриття витрат підприємства.

Іноді має сенс виробляти продукт із негативним покриттям витрат, наприклад, якщо в результаті зв'язків між продуктами приноситься прибуток у іншому місці. Усереднена собівартість ряду продуктів у цьому випадку отримала назву «котлової» собівартості [75].

На наступному етапі проводиться аналіз рентабельності з урахуванням прийнятих управлінських рішень. Це необхідно, щоб оцінити позитивні зрушення у планованих показниках рентабельності в порівнянні з фактично досягнутими для вибору оптимального варіанта розвитку підприємства.

Висновки до розділу 1

Визначено, що прибуток - економічна категорія, яка служить для узагальнення результативності фінансово-господарською діяльності. Даний показник визначається через різницю між рівнем доходів та витратами. Аналіз представлених поглядів провідних фахівців у частині понятійного апарату показника «рентабельність» вказує на те, що єдиним напрямом у частині рентабельності є відображення ефективності діяльності будь-якого економічного суб'єкта та його прагненні примноження прибутку. В сучасній економічній ситуації питання оцінки рівня прибутку та рентабельності підприємства є дуже важливим. Від рентабельності та прибутковості діяльності суб'єкта економіки залежить успіх його на ринку.

На коливання прибутку та рентабельності здійснюють вплив дві категорії факторів: внутрішні та зовнішні. Основними факторами, що впливають на прибуток суб'єкта економіки є зміна виручки від продажу, собівартості продукції та асортименту проданої продукції. Прибуток та рентабельність – це «результат впливу різних факторів, а значить – об'єкт аналізу, метою та спрямованістю якого є виявлення кількісної та якісної залежності кінцевих фінансових результатів економічного суб'єкта. Отже, з факторів, що впливають на рівень прибутку та рентабельності виробництва та продажу продукції, слідують основні шляхи її підвищення».

Під управлінням прибутком розуміється процес прийняття _ефективних управлінських рішень в сфері фінансів, який повинен мати системний характер. Вибір методів управління прибутком обумовлений наступними факторами:

цільовими орієнтирами, масштабами діяльності, кваліфікацією персоналу, політичної ситуацією в країні, а також кон'юнктурними коливаннями ринку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДОХОДІВ, ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТОВ «ТД «АТК УКРАЇНА»

2.1 Характеристика підприємства та оцінка основних фінансових показників його діяльності

В даний час група компаній «АТК Україна» - це торгові і науково-виробничі підприємства, а також транспортні та інвестиційні підприємства з офісами в м. Дніпро, Україна, Гонконг, КНР.

Діяльністю ТОВ «ТД «АТК Україна», є прямі оптові поставки хімічної сировини і виробництво під власною торговою маркою «АТК Україна», першокласних технічних миючих і дезінфікуючих засобів, фосфатируючих складів, МОР (мастильно - охолоджувальної рідини), інгібіторів корозії, реагентів для боротьби з пилом і травильних складів для нержавіючої сталі.

Успішне співробітництво з провідними міжнародними виробниками хімічної сировини і лабораторних аксесуарів країн Європи і Азії надає постійну можливість наявності високоякісних товарів на складі, якість яких підтверджується необхідними сертифікатами та іншими супровідними документами [31].

Сучасні складські термінали дозволяють належним чином здійснювати збереження всіх груп товарів.

Партнерами підприємств є найбільші підприємства нафтохімічної та газопереробної галузей, авіаційного комплексу, автомобіле- та машинобудування, будівництва та металургії, а також харчової промисловості.

Аналіз активів компанії ТОВ «ТД «АТК Україна» представлено у таблиці 2.1.

За даними аналізу видно, що активи ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 2,02% та склали порядку 7495161 тис грн. [31]

Таблиця 2.1.

Аналіз активів ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., тис грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темпи зростання в %	
				2020/2019	2021/2020
Нематеріальні активи	111	32	30	28,83	93,75
Основні засоби	1316717	1395365	1442085	105,97	103,35
Вклади в матеріальні цінності	4483	4002	69394	89,27	1733,98
Фінансові вклади	350278	770278	965278	219,90	125,32
Відкладені податкові активи	10437	9060	9688	68,81	106,93
Інші необоротні активи	14640	1500	963	10,25	64,20
Необоротні активи	1696666	2180235	2487438	128,50	114,09
Запаси	2548509	3177138	2314477	125,67	72,85
ПДВ	291020	267078	244085	91,77	91,39
Дебіторська заборгованість	964364	1129280	1026306	117,10	90,88
Грошові кошти	1846187	741430	1687501	40,16	227,6
Оборотні активи	5650080	5314926	5272369	94,07	99,20
Валюта балансу	7346746	7495161	7759807	102,02	103,53

Основний внесок у зростання активів підприємства внесли необоротні активи, які збільшились на 28,50% при зниженні оборотних активів – на 5,93%. Значний зріст необоротних активів в основному обумовлений збільшенням суми фінансових вливань на 119,9%.

Також відзначається зростання і за основними коштів на 5,97%.

Якщо аналізувати оборотні активи, то основний внесок у їх зниження внесло значне зменшення обсягів грошових коштів, які знизилися на 60,84%.

Негативним моментом є зріст дебіторської заборгованості – на 17,10%. Зростання на 24,67% відзначається і за запасами.

Якщо аналізувати активи ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2021 році порівняно з 2020 роком, то вони зросли на 3,53% і склали 7759807 тис грн [31].

Основний внесок у зростання активів підприємства внесли необоротні активи, які збільшились на 14,09% при зниженні оборотних активів на 0,8%.

Збільшення необоротних активів в основному обумовлено зростанням суми доходних вкладень у матеріальні цінності.

Хоча темпи зростання у 2021 році дещо сповільнилися, все одно зріст відзначається за фінансовими вкладеннями довгострокового характеру, які збільшились на 25,32%. Збільшення простежується і за основними засобами, які зросли на 3,35%.

Що стосується оборотних активів, то за грошовими засобами навпаки відзначається зріст показників на 127,6%.

В якості позитивного моменту виступає зниження рівня дебіторської заборгованості – на 9,12%.

Отже, як на початок, так і на кінець аналізованого періоду найбільша питома вага припадає на оборотні активи ТОВ «ТД «АТК Україна», рівень яких у 2021 році становив 67,94% та знизився порівняно з 2019 роком на 8,96%.

Найбільший внесок у зниження питомої ваги оборотних активів внесло зниження питомої ваги запасів на 4,86%.

За необоротними активами, навпаки, відзначається зростання питомої ваги у 2021 році порівняно з 2020 роком (з 23,09% до 32,06%), що в основному обумовлено зростанням питомої ваги фінансових вкладів, які збільшились на 7,67%.

Тобто, можна говорити про зниження ліквідності балансу ТОВ «ТД «АТК Україна» на кінець аналізованого періоду [31].

Хоча темпи зростання у 2020 році дещо сповільнилися, все одно зріст відзначається з фінансових вкладенням довгострокового характеру, які збільшились на 25,32%. Збільшення простежується і за основними засобам, які зросли на 3,35%.

Структура активів ТОВ «ТД «АТК Україна» представлена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Структура активів ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., %

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення в %	
				2020/2019	2021/2020
Нематеріальні активи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Основні засоби	17,92	18,62	18,58	0,69	-0,03
Вклади в матеріальні цінності	0,06	-,05	0,89	-0,01	0,84
Фінансові вклади	4,77	10,28	12,44	5,51	2,16
Відкладені податкові активи	0,14	0,12	0,12	-0,02	0,00
Інші необоротні активи	0,20	0,02	0,01	-0,18	-0,01
Необоротні активи	23,09	20,09	32,06	5,99	2,97
Запаси	34,69	42,39	29,83	7,70	-12,56
ПДВ	3,96	3,56	3,15	-0,40	-0,42
Дебіторська заборгованість	13,13	15,07	13,23	1,94	-1,84
Грошові кошти	25,13	9,89	21,75	-15,24	11,85
Оборотні активи	76,91	70,91	67,94	-5,99	-2,97
Валюта балансу	100,0	100,0	100,0	0,00	0,00

Аналіз пасивів ТОВ «ТД «АТК Україна» представлений у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз пасивів ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., тис. грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання/спадання в %	
				2020/2019	2021/2020
Статутний капітал	187	187	187	100,0	100,0
Переоцінка необоротних активів	92136	91921	91658	99,77	99,71
Резервний капітал	47	47	47	100,0	100,0
Нерозподілений прибуток	6994095	6995868	7248885	99,45	104,21
Власний капітал	7086465	7048023	7340777	99,46	104,15
Відкладені податкові зобов'язання	56149	56156	51132	100,01	91,05
Довгострокові зобов'язання	56149	56156	51132	100,01	91,05
Кредиторська заборгованість	161445	357514	333995	221,45	93,42
Оціночні зобов'язання	42687	33468	33903	78,40	101,30
Короткострокові зобов'язання	204132	390982	367898	191,53	94,10
Валюта балансу	7346746	7495161	7759807	102,02	103,53

За даними аналізу видно, що пасиви ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 2,02% і склали 7495161 тис. грн.

У 2020 році відзначається зниження порівняно з 2019 роком показника власного капіталу на 0,54 %, що здебільшого обумовлено зниженням нерозподіленою прибутку. При цьому простежується значне зростання на 91,53% короткострокових зобов'язань, що в основному обумовлено зростанням кредиторської заборгованості, що говорить про погіршення платіжної дисципліни.

Пасиви ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 2,02% і становили 7 495 161 тис. грн [31]

Пасиви ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли на 3,53% і склали 7759807 тис. грн.

У 2021 році відзначається зростання порівняно з 2020 роком показника власного капіталу на 4,15%, що здебільшого обумовлено зростанням показника нерозподіленою прибутку. При цьому простежується позитивна тенденція скорочення короткострокових зобов'язань підприємства на 5,9%.

Також слід відзначити зростання нерозподіленою прибутку у 2021 році щодо 2020 року.

Структура пасивів ТОВ «ТД «АТК Україна» представлена у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

Структура пасивів ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., %

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання/спадання в %	
				2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6
Статутний капітал	0,00	0,00	0,00	98,02	96,56
Переоцінка необоротних активів	1,25	1,23	1,18	97,79	96,31
Резервний капітал	0,00	0,00	0,00	98,02	96,59
Нерозподілений прибуток	95,20	92,80	93,42	97,48	100,66
Власний капітал	96,46	94,03	94,60	97,49	100,60
Відкладені податкові зобов'язання	0,76	0,75	0,66	98,03	87,95

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6
Довгострокові зобов'язання	0,76	0,75	0,66	98,03	87,95
Кредиторська заборгованість	2,20	4,77	4,30	217,06	90,24
Оціночні зобов'язання	0,58	0,45	0,44	76,85	97,84
Короткострокові зобов'язання	2,78	5,22	4,74	187,74	90,89
Валюта балансу	100,0	100,0	100,0		

За даними таблиці 2.4 видно, що найбільша питома вага у пасивах припадає на власний капітал, питома вага якого знизилася у 2021 році порівняно з 2019 роком та становив 94,6%.

Частка короткострокових зобов'язань збільшилася і становила в 2021 року 4,74%. Питома вага кредиторська заборгованість у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшилася з 2,2% до 4,3%.

Отже, показники свідчать про високий ступінь фінансової незалежності ТОВ «ТД «АТК Україна» від фінансових інвесторів.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості для підприємства представлений у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 роки

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення в %	
				2020/2019	2021/2020
Показник фінансової незалежності (<0,5)	0,96	0,94	0,95	-0,02	0,01
Показник фінансової залежності	0,04	0,06	0,05	0,02	-0,01
Фінансовий леверидж (<1)	0,04	0,06	0,06	0,03	-0,01
Показник забезпечення власними оборотними активами (норма 0,2)	0,95	0,92	0,92	-0,04	0,00
Показник абсолютної ліквідності (норма 0,2)	9,04	1,90	4,59	-7,15	2,69
Показник проміжної ліквідності (норма 0,7)	13,77	4,78	7,38	-8,98	2,59
Показник поточної ліквідності (норма 1.5)	27,68	13,59	14,33	-14,08	0,74

Отже, можна говорити про оптимальну структуру капіталу, при цьому забезпечується фінансова незалежність підприємства від зовнішніх інвесторів.

Показник фінансової незалежності в аналізованому періоді знизився з 2019 року від 0,96 в.п. до 0,95 в.п. 2021 року. При цьому як на початок, так і на кінець аналізованого періоду він вищий за нормативний (0,5 в.п.), що говорить про високий ступінь незалежності підприємства від зовнішніх інвесторів.

Показник фінансового леверіджу показує, що на кінець 2021 року борги ТОВ «ТД «АТК Україна» не перевищують власний капітал, а складають лише 4% від власного капіталу.

Показники ліквідності свідчать про високий рівень платоспроможності ТОВ «ТД «АТК Україна» в аналізованому періоді [31].

Показник забезпеченості власними оборотними активами на кінець аналізованого періоду становив 0,92 в.п. при нормативному рівні 0,20 в.п., що свідчить про те, що оборотні активи фінансуються за рахунок власних коштів на 92%.

Показник абсолютної ліквідності становив на 31.12.2021 р. 4,59 в.п., за нормативно рівня в 0,20 в.п., що говорить про те, що підприємство може погасити найбільш термінові борги за рахунок грошових коштів.

Показник поточної ліквідності на кінець аналізованого періоду став нижчим ніж на початок і склав порядку 14,33 в.п. при нормативному рівні 1,5 в.п., що говорить про платоспроможність підприємства та у перспективі.

Аналіз звіту про фінансові результати ТОВ «ТД «АТК Україна» представлений у таблиці 2.6.

У 2020 році дохід знизився порівняно з 2019 роком із 10505234 тис. грн. до 9395355 тис. грн., тобто на 10,57%. Надалі відзначається продовження тенденції зниження даного показника до 83,03%, що здебільшого обумовлено кризовими явищами економіки.

Якщо у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається зростання собівартості, то в 2021 році вона має тенденцію до зниження. Значне зниження майже на 40% відзначається і щодо прибутку від продажу.

Таблиця 2.6

Аналіз звіту про фінансові результати ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-
2021 рр., тис. грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення в %	
				2020/2019	2021/2020
Дохід	10505234	9395355	7801355	89,43	83,03
Повна собівартість	0233780	7313132	6434908	101,10	87,99
Прибуток від продажів	3271454	2082223	1366447	63,65	65,62
Прибуток до оподаткування	3598080	1809687	1542325	50,30	85,23
Чистий прибуток	2857380	1440891	1223026	50,43	84,88

У 2021 році прибуток від продажів склав 1366447 тис. грн. проти 3271454 тис. грн. 2019 році. Така сама тенденція простежується і за прибутком до оподаткування, який зменшився на 2055755 тис. грн. Чистий прибуток знизився з 2857380 тис. грн. до 1223026 тис. грн. [31]

Оцінка показників рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна» представлена в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз показників рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., %

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення в %	
				2020/2019	2021/2020
Рентабельність продаж	31,14	22,16	17,52	-8,98	-4,65
Рентабельність продукції	49,74	24,75	23,97	-24,99	-0,78
Рентабельність активів	38,89	19,22	15,76	-19,67	-3,46
Рентабельність власного капіталу	40,32	20,44	16,66	-19,88	-3,78

Якщо розглядати рентабельність продажів, то вона зменшилася на 13,63 в.п. за аналізований період. При цьому у 2019 році рентабельність продажів склала 31,14%, а у 2021 році вона зменшилася до 17,52%, тобто у 2019 році на 1 грн. виручки від продажу припадало 0,3114 грн прибутку, а в 2021 році даний показник становив 0,1752 грн прибутку. Така тенденція обумовлена зниженням показника прибутку від продажу більшими темпами, ніж виручки від продажу.

Якщо розглядати рентабельність продукції, то вона зменшилася на 25,77 в.п. за аналізований період. При цьому у 2019 році рентабельність продукції становила 49,74%, а 2021 року він зменшилася до 23,97%, тобто у 2019 року на 1 грн собівартості припадало 0,4974 грн прибутку від продажу, а в 2021 році даний показник становив 0,2397 грн прибутку.

Якщо розглядати рентабельність активів, то вона знизилася на 23,13 в.п. за аналізований період. При цьому у 2019 році рентабельність активів становила 38,89%, а в 2021 році він зменшився до 15,76%, тобто в 2019 році на 1 грн активів припадало 0,3889 грн чистого прибутку, а в 2021 році даний показник становив 0,1576 грн чистого прибутку. Така тенденція обумовлена зниженням показника чистого прибутку при зростанні активів.

Якщо розглядати рентабельність власного капіталу, то вона знизилася на 23,66 в.п. за аналізований період. При цьому у 2019 році рентабельність власного капіталу становила 40,32%, а 2021 року він зменшилася до 16,66%, тобто у 2019 року на 1 грн власного капіталу доводилося 0,4032 грн чистого прибутку, а в 2021 році даний показник становив 0,1666 грн чистого прибутку. Така тенденція обумовлена зниженням показника чистого прибутку при зростанні власного капіталу [31].

Таким чином, проведений аналіз показав, що в цілому відзначається поступове зниження обсягів продажу ТОВ «ТД «АТК Україна». Також слід відзначити негативну тенденцію зниження рентабельності підприємства. Однак можна говорити про стійке фінансове становище підприємства. Відзначається висока ступінь незалежності ТОВ «ТД «АТК Україна» від зовнішніх інвесторів протягом всього аналізованого періоду. Також можна говорити про платоспроможність підприємства як на даний момент, так і в перспективі.

2.2 Аналіз формування та розподілу доходу на ТОВ «ТД «АТК Україна»

В таблиці 2.8 розглянемо доходи ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 роки. У складі доходів підприємства основне місце відводиться доходу від продажів, яка має негативну тенденцію зниження у 2021 році. У 2020 році порівняно з 2019 роком дохід від продажів знизився з 10505234 тис. грн. до 7801355 тис. грн

Якщо розглядати ситуацію у 2021 році порівняно з 2020 роком, то тут простежується тенденція подальшого падіння доходу від реалізації з 7801355 тис. грн до 8070501 тис. грн.

Таблиця 2.8

Динамка доходів ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., тис. грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (зниження), в %	
				2020/2019	2021/2020
Дохід від реалізації продукції	10 505 234	9 395 355	7 801 355	89,43	83,03
Доходи від частки в інших підприємствах	0	11	0	x	x
Відсотки до отримання	72 954	60 335	92 707	82,70	153,65
Інші доходи	372 040	51 358	176 439	13,80	343,55
Сукупний дохід	10 950 228	9 507 059	8 070 501	86,82	84,89

Це зниження в основному обумовлено поширенням коронавірусної інфекції та введеними для неї стримування обмеженнями, що негативно позначилося на роботі багатьох підприємств.

Також на зниження доходу від реалізації виявило серйозний вплив погіршення на світовій арені питання логістики.

Така сама тенденція простежується і з інших доходів. Інші доходи ТОВ «ТД «АТК Україна» знижуються з 472040 тис. грн у 2019 році до 176439 тис. грн 2021 року, тобто більше, ніж у 2 рази [31].

За відсотками до отримання навпаки відзначається тенденція до зростання. За аналізований період відсотки до отримання в абсолютному виразі збільшилися

на 19 753 тис. грн, а в відносному – на 27,07%. У 2020 році по порівняно з 2019 роком відсотки до отримання знизилися з 72 954 тис. грн по 60335 тис. грн

Якщо розглядати ситуацію у 2021 році порівняно з 2020 роком, то тут простежується тенденція зростання відсотків до отримання з 60335 тис. грн по 92707 тис. грн

За аналізований трирічний період сукупний дохід знизився з 10 950 228 тис. грн по 8070501 тис. грн, що в абсолютному виразі становить 2879727 тис. грн, а в відносному – на 26,30%.

В 2020 році порівняно з 2019 роком сукупний дохід знизився з 10950228 тис. грн. до 9507059 тис. грн.

Якщо розглядати ситуацію у 2021 році порівняно з 2020 роком, то тут також простежується негативна динаміка доходів з 9507059 тис. грн по 8070501 тис. грн

Структура доходів ТОВ «ТД «АТК Україна» представлена на рис.2.1.

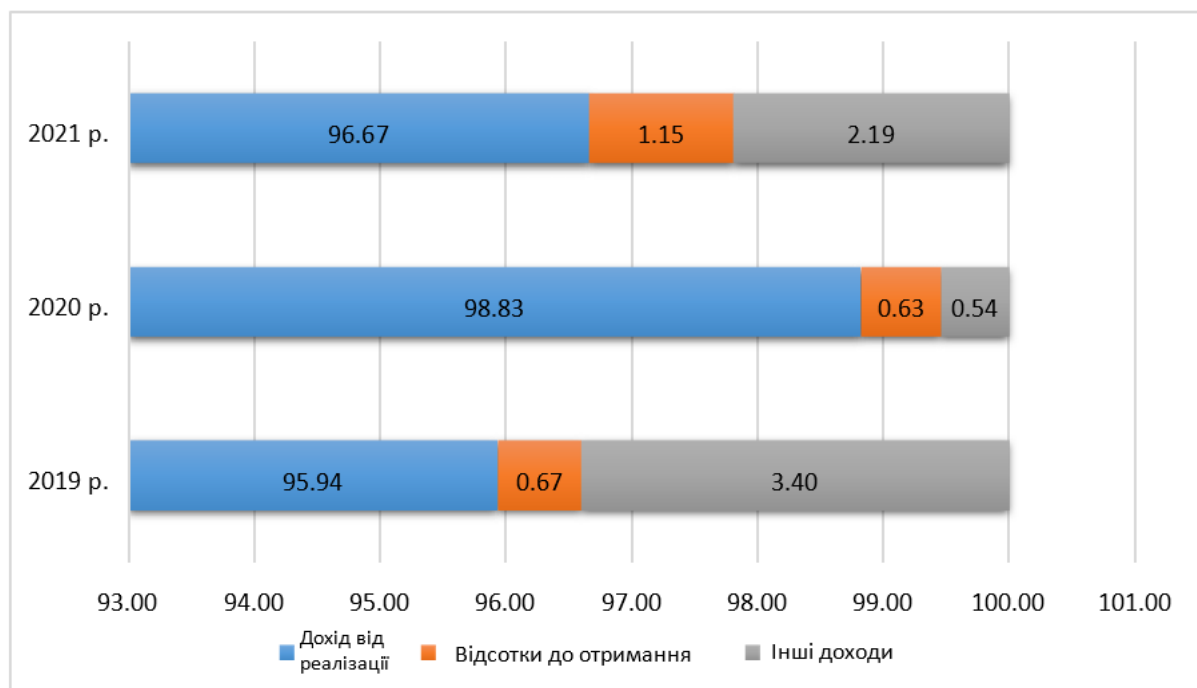

Рис. 2.1. Структура доходів ТОВ «ТД «АТК Україна», %

Дані рис. 2.1 свідчать, що основна питома вага у сукупному доході підприємства припадає на дохід від продажів. При цьому її питома вага має тенденцію до зростання за аналізований трирічний період та збільшився на 0,73%.

2021 року питома вага доходу від продажів залишив 86,67% всіх доходів ТОВ «ТД «АТК Україна», відсотки до отримання становлять у 2021 році близько 1,15% доходів підприємства, а на інші доходи припадає 2,19%.

Таблиця 2.9

Динамка витрат ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., тис. грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (зниження), в %	
				2020/2019	2021/2020
Собівартість продажів	6 663 057	6 670 617	5 901 730	100,11	88,47
Комерційні витрати	270 273	342 014	247 406	126,54	72,34
Управлінські витрати	300 450	300 926	285 772	100,16	94,96
Інші витрати	118 368	384 240	93 268	324,61	24,27
Сукупні витрати	7 352 148	7 697 797	6 528 176	104,70	84,81

У складі витрат ТОВ «ТД «АТК Україна» основне місце відводиться собівартості продажів, яка має тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду. Це обумовлено падінням обсягів продажу. У 2020 році порівняно з 2019 роком собівартість продажів збільшилася з 6663057 тис. грн. до 6670617 тис. грн.

Якщо розглядати ситуацію у 2021 році порівняно з 2020 роком, то тут простежується тенденція падіння собівартості продажів з 6670617 тис. грн до 5901730 тис. грн

Така сама тенденція простежується і за комерційними витратами, які за аналізований трирічний період знизилися з 270 273 тис. грн до 247406 тис. грн, що в абсолютному виразі складає 22867 тис. грн., а відносному – на 8,4%.

Тенденція зниження простежується і за управлінськими витратами, які за аналізований трирічний період знизилися з 300 450 тис. грн. до 285772 тис. грн., що в абсолютному виразі складає 14678 тис. грн., а в відносному – на 3,9%.

За аналізований трирічний період інші витрати знизилися на 25 100 тис. грн. або на 21,21% у відносному виразі.

У 2020 році в порівнянні з 2019 роком інші витрати збільшилися з 118368 тис. грн до 384240 тис. грн.

Якщо розглядати ситуацію у 2021 році порівняно з 2020 роком, то тут простежується тенденція зниження інших витрат.

За аналізований трирічний період сукупні витрати знизилися з 7352148 тис. грн. до 6528176 тис. грн., що в абсолютному виразі складає 823 972 тис. грн., а в відносному – на 11,2%.

У 2020 році порівняно з 2019 роком сукупні витрати збільшилися з 7352148 тис. грн до 7697797 тис. грн.

Якщо розглядати ситуацію у 2021 році порівняно з 2020 роком, то тут простежується позитивна динаміка зниження витрат з 7697797 тис. грн до 6528176 тис. грн.

Основна питома вага в сукупних витратах підприємства посідає собівартість продажів. При цьому її питома вага має тенденцію до зниження за аналізований трирічний період та знизився на 0,23%. 2021 року питома вага собівартості продажів склала 90,4% всіх витрат ТОВ «ТД «АТК Україна». Комерційні витрати становлять у 2021 році 3,79% витрат підприємства, а на управлінські витрати припадає 4,38%. Питома вага інших витрат становив 1,43%.

Аналіз показників прибутку ТОВ «ТД «АТК Україна» представлений у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз показників прибутку ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., тис. грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (зниження), в %	
				2020/2019	2021/2020
Валовий прибуток	3 842 177	2 724 738	1 899 625	70,92	69,72
Прибуток від продажу	3 271 454	2 082 223	1 366 447	63,65	65,62
Прибуток до оподаткування	3 598 080	1 809 687	1 542 325	50,30	85,23
Чистий прибуток	2 857 380	1 440 891	1 223 026	50,43	84,88

За аналізований трирічний період валовий прибуток знизилася з 3842177 тис. грн до 1899625 тис. грн. При цьому тенденція зниження простежується протягом всього аналізованого періоду.

У 2020 році порівняно з 2019 роком валовий прибуток знизився з 3842177 тис. грн до 2724738 тис. грн.

У 2021 році порівняно з 2020 роком також простежується подальша тенденція зниження валового прибутку з 2724738 тис. грн до 1899625 тис. грн.

Що стосується прибутку від продажу, то тут також простежується тенденція зниження показників. При цьому тенденція зниження простежується протягом всього аналізованого періоду.

В 2020 році порівняно з 2019 роком прибуток від продажів знизився з 3271454 тис. грн. до 2082223 тис. грн.

У 2021 році порівняно з 2020 роком також простежується подальша тенденція зниження прибутку від продажу з 2082223 тис. грн. до 1366447 тис. грн.

Впродовж аналізованого періоду прибуток до оподаткування знижується. У 2020 році порівняно з 2019 роком прибуток до оподаткування знизився з 3598080 тис. грн. до 1809687 тис. грн, а 2021 року даний показник становив 1542325 тис. грн.

За даними таблиці 2.10 чистий прибуток ТОВ «ТД «АТК Україна» знижується у 2021 році порівняно з 2019 роком. В абсолютному виразі чистий прибуток за 2019-2021 рр. знизився на 1634254 тис. грн., тобто майже в 2 рази. У 2020 році чистий прибуток знизився з 2857380 тис. грн. до 1440891 тис. грн., а 2021 року даний показник знизився до 12 230 26 тис. грн.

Аналіз елементів витрат на виробництво та реалізацію продукції для підприємства представлений у таблиці 2.11.

Отже, протягом аналізованого трирічного періоду відзначається зниження матеріальних витрат з 6173813 тис. грн. до 5238480 тис. грн.

При цьому у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається незначний зріст матеріальних витрат з 6173813 тис. грн. до 6253551 тис. грн. або на 1,29%, а у 2021 році даний показник знизився до 5238480 тис. грн. чи 16,23%.

Таблиця 2.11

Аналіз елементів витрат на виробництво та реалізацію продукції на підприємстві ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (зниження), в %	
				2020/2019	2021/2020
Матеріальні витрати	6 173 813	6 253 551	5 238 480	101,29	83,77
Витрати на оплату праці	648 907	713 218	793 187	109,91	111,21
Відрахування на страхування	204 767	222 708	249 165	108,76	111,88
Амортизаційні відрахування	155 060	79 039	102 075	50,97	129,15
Інші витрати	51 234	44 617	52 001	87,08	116,55
Собівартість реалізованої продукції	7 233 780	7 313 132	6 434 908	101,10	87,99

За витратами на оплату праці навпаки відзначається тенденція до зростання. За аналізований трирічний період вони зросли з 648 907 тис. грн. до 793187 тис. грн. При цьому тенденція зростання відзначається протягом всього аналізованого періоду. У 2020 році порівняно з 2019 роком витрати на оплату праці збільшилися з 648 907 тис. грн. до 793187 тис. грн., а 2021 року даний показник становив 793187 тис. грн.

Така сама тенденція простежується і за відрахуваннями на страхування, які зросли з 204 767 тис. грн. у 2019 році до 249165 тис. грн. 2021 року. Зміна даного показника в основному обумовлено зростанням витрат на оплату праці.

За амортизаційними відрахуваннями відзначається тенденція зниження протягом всього аналізованого періоду. У 2020 році порівняно з 2019 роком амортизаційні відрахування знизилися з 155 060 тис. грн. до 79039 тис. грн., а 2021 року даний показник збільшився до 102075 тис. грн.

За іншими витратами відзначається зростання у 2021 році порівняно з 2019 роком. Однак дана тенденція була неоднозначною. Якщо у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається зниження інших витрат з 51234 тис. грн. до 44617 тис. грн., то 2021 року даний показник збільшився до 52001 тис. грн.

Отже, найбільша питома вага у структурі витрат припадає на матеріальні витрати, питома вага яких знизилася з 85,35% у 2019 році до 81,41% у 2021 році.

Значну питому вагу у структурі витрат займають і витрати на оплату праці.

На другому місці йдуть витрати на оплату праці, питома вага яких збільшилася з 8,97% у 2019 році до 12,33% у 2021 році.

Зріст питомої ваги витрат на оплату праці призвів до зростання і відрахування на страхування, які за аналізований період збільшилися на 1,05% і склали в 2021 році 3,87%. Зріст питомої ваги зазначається і за іншими витратами, які збільшилися на 0,1% і становили 2021 року 0,81%.

Поділ витрат на постійні та змінні представлено в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз постійних та змінних витрат ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (зниження), в %	
				2020/2019	2021/2020
Постійні витрати	455 510	379 965	387 847	83,42	102,07
в тому числі					
Матеріальні витрати	14 678	14 012	13 546	95,46	96,67
Витрати на оплату праці	196 572	198 257	174 569	100,86	88,05
Відрахування на страхування	58 972	59 477	52 371	100,86	88,05
Амортизаційні відрахування	155 060	79 039	102 075	50,97	129,15
Інші витрати	30 228	29 180	45 286	96,53	155,20
Змінні витрати	6 778 270	6 933 167	6 047 061	102,29	87,22
в тому числі					
Матеріальні витрати	6 159 135	6 239 539	5 224 934	101,31	83,74
Витрати на оплату праці	452 335	514 961	618 618	113,85	120,13
Відрахування на страхування	145 796	163 231	196 794	111,96	120,56
Інші витрати	21 005	15 437	6 714	73,49	43,50
Собівартість	7 233 780	7 313 132	6 434 908	101,10	87,99

Таким чином, за даними таблиці 2.12 можна констатувати, що найбільша питома вага припадає на змінні витрати. За змінними витрат у аналізованому трирічному періоді відзначається зниження з 6159135 тис. грн. по 6047061 тис. грн.

Найбільші показники у змінних витратах відзначаються за сировиною та матеріалами. Якщо у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається зростання матеріальних витрат з 6159135 тис. грн. до 5224934 тис. грн., то 2021 року вони знизилися до 52 249 34 тис. грн. Змінні витрати в 2021 році знизилися в порівнянні з 2019 роком через зменшення обсягу виробництва. За витратами на оплату праці навпаки відзначається зростання протягом всього аналізованого періоду. Така сама тенденція простежується і з відрахуваннями на страхування. за іншим витрат навпаки простежується зниження.

Постійні витрати навпаки знизилися в аналізованому трирічному період з 455510 тис. грн. до 387847 тис. грн. Найбільше вплинуло на зміну даного показника зменшення амортизаційних відрахувань з 155060 тис. грн. до 102075 тис. грн. Зниження зазначається і щодо витрат на оплату праці управлінського персоналу, що, у свою чергу, спричинило зниження відрахувань на страхування.

Структура змінних витрат ТОВ «ТД «АТК Україна» представлена в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Структура змінних витрат ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 роки.

Найменування показника	2019р.		2020 р.		2021 р.		Темп зростання (зниження), в %	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2020 /2019	2021 /2020
Матеріальні витрати	6159135	90,87	6 239 539	90,00	5 224 934	86,40	101,31	83,74
Витрати на оплату праці	452 335	6,67	514 961	7,43	618 618	10,23	113,85	120,13
Відрахування на страхування	145 796	2,15	163 231	2,35	196 794	3,25	111,96	120,56
Інші витрати	21 005	0,31	15 437	0,22	6 714	0,11	73,49	43,50
Змінні витрати	6778270	100	6 933 167	100	6 047 061	100	102,29	87,22

За даними таблиці 2.13 видно, що у структурі змінних витрат переважають матеріальні витрати, питома вага яких знизилася протягом аналізованого періоду із 90,87% до 86,40%.

На другому місці йдуть витрати на оплату праці, питома вага яких навпаки має тенденцію до зростання та збільшилася протягом аналізованого трирічного періоду з 6,67% до 10,23%. Це спричинило і збільшення питомої ваги відрахувань на страхування. За питомою вагою інших витрат відзначається зниження протягом всього аналізованого періоду.

Змінні витрати в 2021 році знизилися в порівнянні з 2019 роком через зменшення обсягу виробництва. Інші витрати мають незначну питому вагу протягом всього аналізованого періоду.

Аналіз точки беззбитковості на ТОВ «ТД «АТК Україна» представлений у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Аналіз точки беззбитковості на ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2021 роки.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (зниження), в %	
				2020/2019	2021/2020
1. Усього витрат на виробництво, тис. грн.	7 233 780	7 313 132	6 434 908	101,10	87,99
2. Змінні витрати, тис. грн.	6 778 270	6 933 167	6 047 061	102,29	87,22
3. Постійні витрати, тис. грн.	455 510	379 965	387 847	83,42	102,07
4. Обсяг продажів (виторг), тис. грн.	10 505 234	9 395 355	7 801 355	89,43	83,03
5. Маржинальний дохід, тис. грн.	3 726 964	2 462 188	1 754 294	66,06	71,25
6. Точка беззбитковості у грошовому вираженні, тис. грн.	1 283 950	1 449 891	1 724 758	112,92	118,96
7. Запас фінансової міцності, %	87,78	84,57	77,89	x	x
8. Запас фінансової міцності, тис. грн.	9 221 284	7 945 464	6 076 597	86,16	76,48
9. Прибуток від продажу	3 271 454	208 223	1 366 447	63,65	65,62
10. Рентабельність продажів	31,14	22,16	17,52	x	x
11. Операційний важіль (виробничий леверидж)	1,14	1,18	1,28	x	x

Графік беззбитковості ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2019 році представлено на рис.2.2.

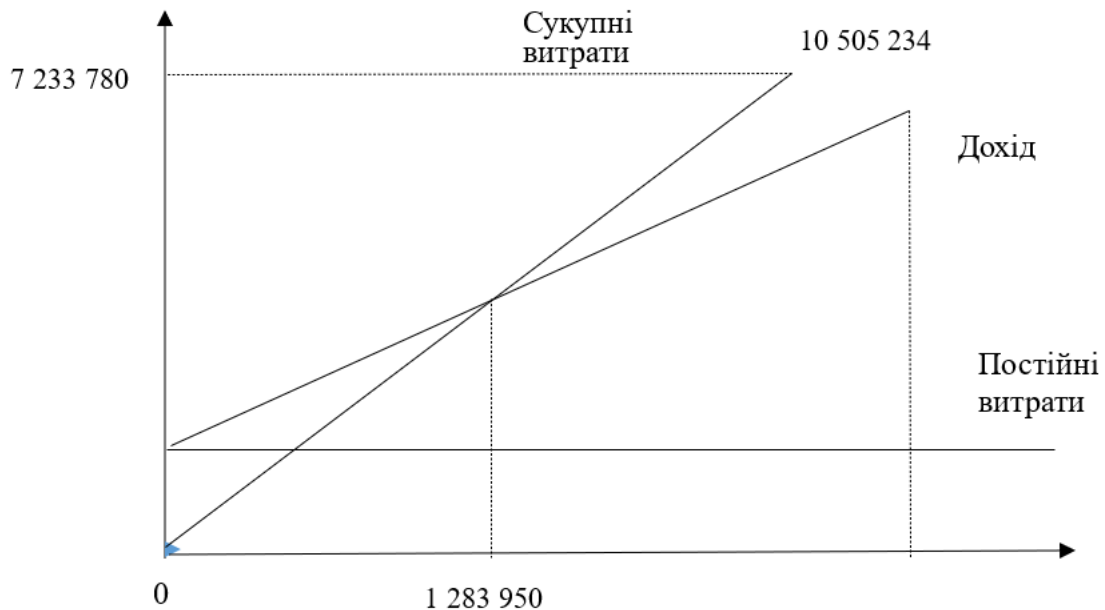

Рис. 2.2. Графік беззбитковості ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2019 році

Маржинальний дохід у 2019 році становив 3726964 тис. грн., що складає 35% виторгу від продажів.

Точка беззбитковості у грошовому виразі становила 1283950 тис. грн.

Тобто, у випадку отримання ТОВ «ТД «АТК Україна» виручки у розмірі менше 1283950 тис. грн., діяльність підприємства буде характеризуватися як збиткова. Операційний важіль ТОВ «ТД «АТК Україна» становив 1,14 в.п.

Графік беззбитковості ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2020 році представлено на рис.2.3.

Маржинальний дохід у 2020 році становив 2462188 тис. грн., що складає 26% виторгу від продажів.

Точка беззбитковості у грошовому виразі становила 1449891 тис. грн. Тобто, у випадку отримання ТОВ «ТД «АТК Україна» виручки менше 1449891 тис. грн., діяльність підприємства буде характеризуватися як збиткова. Операційний важіль ТОВ «ТД «АТК Україна» становив 1,18 в.п.

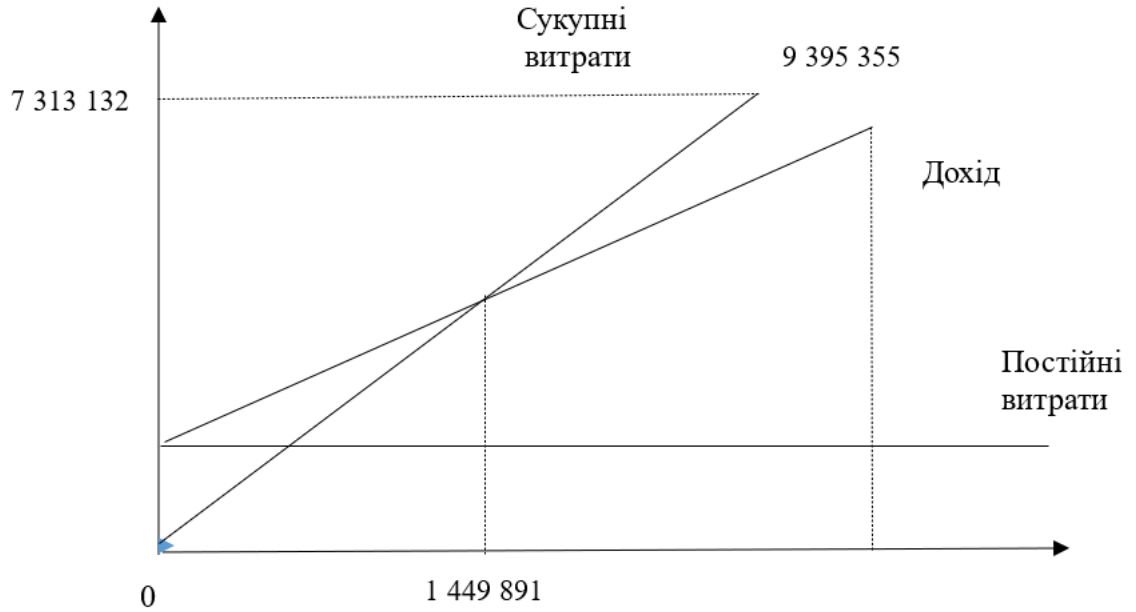

Рис. 2.3 Графік беззбитковості ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2020 році

Графік беззбитковості ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2021 році представлено на рис. 2.4.

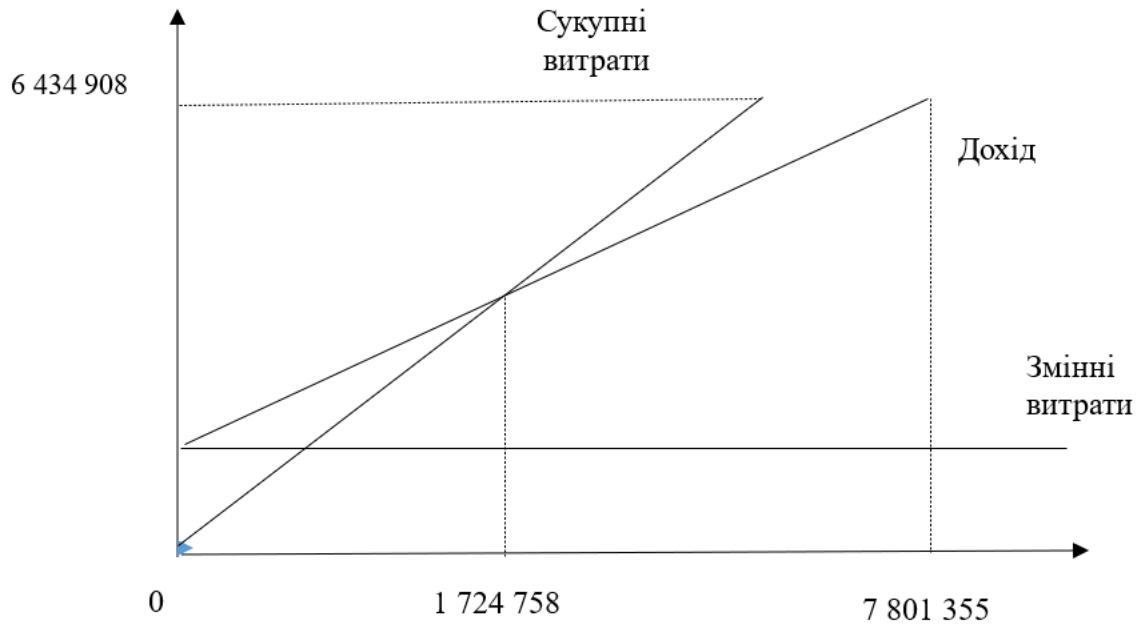

Рис. 2.3. Графік беззбитковості ТОВ «ТД «АТК Україна» у 2021 році

Маржинальний дохід 2021 року становив 1754294 тис. грн.

Точка беззбитковості у грошовому виразі становила 1724758 тис. грн. Тобто, у випадку отримання ТОВ «ТД «АТК Україна» виручки менше 1724758 тис. грн., діяльність підприємства буде характеризуватися як збиткова. Операційний важіль ТОВ «ТД «АТК Україна» становив 1,28 в.п. Потрібно відзначити, що протягом аналізованого трирічного періоду відзначається негативна тенденція скорочення маржинального доходу з 3726964 тис. грн. до 1754294 тис. грн., яка зменшилася з 35% до 22%. Це, в свою чергу, призвело до зростання точки беззбитковості із 1283950 тис. грн. до 1724758 тис. грн. Також як негативний фактор виступає зростання показника операційного важеля з 1,14 в.п. по 1,28 в.п.

Аналіз покриття витрат за видами діяльності на ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019 рік подано у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Аналіз покриття витрат за видами діяльності на ТОВ «ТД «АТК Україна»
за 2019 рік

Показники	Хромований ангідрид	Біхромат натрію технічний	Біхромат калію технічний	Разом
1. Виручка без ПДВ у тис. грн.	7 983 978	1 208 102	1 313 154	10 505 234
2. Змінні витрати в тис. грн.	5 422 616	562 596	793 058	6 778 270
3. Покриття витрат (Маржинальний дохід) тис. грн.	2 561 362	645 505	520 097	3 726 964
4. Відсоток покриття витрат, %	32,08	53,43	39,61	35,48
5. Постійні витрати в тис. грн.	346 187	52 384	56 939	455 510
6. Прибуток (збиток) від продажів у тис. грн.	2 215 174	593 122	463 158	3 271 454
7. Критичний обсяг продажів (точка беззбитковості)	0,14	0,08	0,11	0,12
8. Поріг рентабельності у тис. грн.	1079095	98 039	143 760	1 283 950
9. Запас фінансової у тис. грн.	6 904 883	1 110 063	1 169 394	9 221 284
10. Ранг	1	3	2	

Отже, найбільший виторг припадає на хромований ангідрид, що обумовлено специфікою діяльності підприємства. При цьому найбільший запас фінансової міцності відзначається за сполуками хрому.

На другому місці за запасом фінансової міцності знаходиться біхромат калію технічний. А третє місце відводиться біхромату натрію технічного.

Аналіз покриття витрат за видами діяльності на ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2020 рік подано у таблиці 2.16

Таблиця 2.16.

Аналіз покриття витрат за видами діяльності на ТОВ «ТД «АТК Україна»
за 2020 рік

Показники	Хромований ангідрид	Біхромат натрію технічний	Біхромат калію технічний	Разом
1. Виручка без ПДВ у тис. грн.	7 234 423	1 127 443	1 033 489	9 395 355
2. Змінні витрати в тис. грн.	5 442 536	700 250	790 381	6 933 167
3. Покриття витрат (Маржинальний дохід) тис. грн.	1791887	427 193	243 108	2 462 188
4. Відсоток покриття витрат, %	24,77	37,89	23,52	26,21
5. Постійні витрати в тис. грн.	292 573	45 596	41 796	379 965
6. Прибуток (збиток) від продажів у тис. грн.	1 499 314	381 597	201 312	2082223
7. Критичний обсяг продажів (точка беззбитковості)	0,16	0,11	0,17	0,15
8. Поріг рентабельності у тис. грн.	1 181 210	120 336	177 682	1 449 891
9. Запас фінансової у тис. грн.	6 053 213	1007107	855 807	7 945 464
10. Ранг	1	3	2	

Найбільший виторг припадає на хромований ангідрид. При цьому найбільший запас фінансової міцності відзначається за сполуками хрому. На другому місці за запасом фінансової міцності знаходиться біхромат калію технічний.

А третє місце відводиться біхромату натрію технічного.

Аналіз покриття витрат за видами діяльності на ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2021 рік представлений у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17.

Аналіз покриття витрат за видами діяльності на ТОВ «ТД «АТК Україна»
за 2020 рік ¹

Показники	Хромований ангідрид	Біхромат натрію технічний	Біхромат калію технічний	Разом
1. Виручка без ПДВ у тис. грн.	6 202 077	819 142	780 136	7 801 355
2. Змінні витрати в тис. грн.	5 615 866	610 119	707 183	6 933 167
3. Покриття витрат (Маржинальний дохід) тис. грн.	586 212	209 024	72 952	868 188
4. Відсоток покриття витрат, %	9,45	25,52	9,35	11,13
5. Постійні витрати в тис. грн.	308 338	40 724	38 785	387 847
6. Прибуток (збиток) від продажів у тис. грн.	277 873	168 300	34 168	480 341
7. Критичний обсяг продажів (точка беззбитковості)	0,53	0,19	0,53	0,45
8. Поріг рентабельності у тис. грн.	3 262 198	159 593	414 754	3 485 113
9. Запас фінансової у тис. грн.	2 939 880	659 549	365 381	4 316 242
10. Ранг	1	2	3	

Найбільший виторг припадає на хромований ангідрид. При цьому найбільший запас фінансової міцності відзначається за сполуками хрому. На другому місці за запасом фінансової міцності знаходиться біхромат натрію технічний. А третє місце відводиться біхромату калію технічного.

Таким чином, у цьому параграфі був розглянуто порядок формування прибутку на ТОВ «ТД «АТК Україна» і дійшли наступного висновку. За аналізований трирічний період валовий прибуток знизився. При цьому тенденція зниження простежується протягом всього аналізованого періоду. Що стосується прибутку від продажу, то тут також простежується тенденція зниження показників. Така ж тенденції простежуються і з прибутку до оподаткування і з чистим прибутком. Впродовж аналізованого трирічного періоду відзначається негативна тенденція скорочення маржинального доходу, і його норма також зменшилася. Це в свою чергу призвело до зростання точки беззбитковості. Також як негативний фактор виступає зростання показника операційного важеля, що свідчить про зниження ефективності фінансово-господарською діяльності.

2.3 Факторний аналіз прибутку та рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна»

Аналіз основних показників прибутковості представлений у таблиці 2.18. За даними таблиці 2.18 видно, що відзначається негативна тенденція зниження всіх показників прибутковості ТОВ «ТД «АТК Україна».

Валовий прибуток за аналізований трирічний період знизився з 3842177 тис. грн. до 1899625 тис. грн., що в основному обумовлено зниженням виручки більшими темпами, ніж собівартості продажів.

Прибуток від продажів за аналізований трирічний період знизився з 3271454 тис. грн. до 1366447 тис. грн., що в основному обумовлено зниженням валового прибутку. Розглянемо більш докладно які фактори вплинули на прибуток від продажів.

Таблиця 2.18

Аналіз основних показників прибутковості ТОВ «ТД «АТК Україна» за
2019-2021 рр., тис. грн.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (зниження), в %	
				2020/2019	2021/2020
Виторг	10 505 234	9 395 355	7 801 355	89,43	83,03
Собівартість продажів	6 663 057	6 670 617	5 901 730	100,11	88,47
Валовий прибуток	3 842 177	2 724 738	1 899 625	70,92	69,72
Комерційні витрати	270 273	342 014	247 406	126,54	72,34
Управлінські витрати	300 450	300 926	285 772	100,16	94,96
Прибуток від продажу	3 271 454	2082223	1 366 447	63,65	65,62
Прибуток до оподаткування	3598080	1 809 687	1 542 325	50,30	85,23
Чистий прибуток	2 857 380	1 440 891	1 223 026	50,43	84,88

Факторний аналіз прибутку від продажу за 2019-2020 рр. представлений у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Факторний аналіз прибутку від продажу ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2019-2020 рр., тис. грн.

Прибуток від продажів у 2019 році	3 271 454
Прибуток від продажу у 2020 році	2082223
Зміна прибутку від продажів у 2020 році по відношенню до 2019 року	-1 189 231
в тому числі:	
за рахунок зростання відпускних цін	273 651
за рахунок зміни обсягів реалізації	-60 444
за рахунок зміни у структурі продажів	-370 404
за рахунок зміни витрат за звичайною діяльністю	213 004
за рахунок зміни витрат за звичайною діяльністю, в результаті структурних зрушень у складі продукції	-819 031

Отже, негативно на прибуток вплинули витрати за звичайною діяльністю в цілому та зміна витрат за звичайною діяльністю в результаті структурних зрушень у складі продукції.

Позитивно вплинув на прибуток від продажу вплинув зріст відпускних цін.

Також вплинуло зменшення обсягів реалізації у 2020 році порівняно з 2019 роком.

Факторний аналіз прибутку від продажу за 2020-2021 роки представлений у таблиці 2.20.

Таблиця 2.20

Факторний аналіз прибутку від продажу ТОВ «ТД «АТК Україна» за 2020-2021 рр., тис. грн.

Прибуток від продажу у 2020 році	2082223
Прибуток від продажів у 2021 році	1 366 447
Зміна прибутку від продажів у 2021, році по відношенню до 2020 року	-715 776
в тому числі:	
за рахунок зростання відпускних цін	364 410
за рахунок зміни обсягів реалізації	-335 634
за рахунок зміни у структурі продажів	-98 394
за рахунок зміни витрат за звичайною діяльністю	-300 582
за рахунок зміни витрат за звичайною діяльністю, в результаті структурних зрушень у складі продукції	-345 576

Отже, негативно на прибуток вплинули витрат за звичайною діяльністю в цілому та зміна витрат за звичайною діяльністю в результаті структурних зрушень у складі продукції.

Позитивно на прибуток від продажу вплинуло зростання відпускних цін.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна» представлений у таблиці 2.21.

Рентабельність реалізованої продукції в аналізованому періоді знижується у 2021 році порівняно з 2019 роком на 23,99%. Якщо у 2019 році рентабельність реалізованої продукції становила 45,22%, то 2021 року вона впала до 21,23%.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна»
за 2019-2021 рр., %

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення, %	
				2020/2019	2021/2020
Рентабельність реалізованої продукції	45,22	28,47	21,23	-16,75	-7,24
Рентабельність виробів					
– Хромований ангідрид	38,40	26,14	4,69	-12,26	-21,45
- Біхромат натрію технічний	96,45	51,16	25,86	-45,28	-25,30
- Біхромат калію технічний	54,49	20,30	4,58	-34,19	-15,72
Рентабельність виробництва	106,04	42,90	41,31	-63,14	-1,58
Рентабельність сукупних активів	54,44	24,39	20,22	-30,06	-4,17
Рентабельність необоротних активів	230,11	93,36	66,09	-136,76	-27,27
Рентабельність оборотних активів	70,62	33,01	29,14	-37,61	-3,87
Рентабельність чистого оборотного капіталу	74,30	25,40	21,28	-48,90	-4,13
Рентабельність власного капіталу	44,96	20,39	17,00	-24,57	-3,39
Рентабельність інвестицій	733,27	838,82	360,09	105,55	-478,73
Рентабельність продажів	34,25	19,26	19,77	-14,99	0,51

Рентабельність виробів також має тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду. При цьому слід відзначити, що самі високі показники рентабельності виробів відзначаються у біхромату натрію технічного, а найменші – у хромованого ангідриду.

Факторний аналіз зміни рентабельності реалізованої продукції у 2021 році щодо 2019 року представлений у таблиці 2.22.

Факторний аналіз зміни рентабельності реалізованої продукції у 2021 році
щодо 2019 року, %

Рентабельність реалізованої продукції у 2019 році	45,22
Рентабельність реалізованої продукції у 2021 році	21,23
Рентабельність реалізованої продукції у 2021 році щодо 2019 змінилася на	-23,99
За рахунок зміни собівартості рентабельність реалізованої продукції у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	5,61
За рахунок зміни прибутку рентабельність реалізованої продукції у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	-29,60

Отже, рентабельність реалізованої продукції ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася на 23,99%, це зниження в основному обумовлено зміною собівартості (-29,6%), а також прибутку від продажу (5,61%).

Рентабельність виробництва в аналізованому трирічному періоді знизилася з 106,04% до 41,31. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду. Якщо у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається зниження рентабельності виробництва з 106,04% до 42,90%, то у 2021 році даний показник склав близько 41,31%.

Рентабельність сукупних активів ТОВ «ТД «АТК Україна» в аналізованому періоді знижується у 2021 році порівняно з 2019 роком на 34,22%. Якщо у 2019 році рентабельність сукупних активів становила 54,44%, то 2021 року вона впала до 20,22%.

Отже, рентабельність сукупних активів ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася 34,22%, це зниження в основному обумовлено зміною середньорічної вартості активів (-7,27%), а також прибутку (-26,95%).

Факторний аналіз зміни рентабельності активів у 2021 році щодо 2019 року представлений у таблиці 2.23.

Рентабельність необоротних активів в аналізованому трирічному періоді знизився з 230,11% до 66,09%. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду. Якщо у 2020 році

порівняно з 2019 роком відзначається зниження рентабельності необоротних активів з 230,11% до 93,36%, то 2021 року даний показник склав близько 66,09%.

Таблиця 2.23

Факторний аналіз зміни рентабельності активів у 2021 році щодо 2019 року, %

Рентабельність активів у 2019 році	54,44
Рентабельність активів у 2021 році	20,22
Рентабельність активів у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	-34,22
За рахунок зміни середньорічної вартості активів рентабельність активів у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	-7,27
За рахунок зміни прибутку рентабельність активів у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	-26,95

Рентабельність оборотних активів в аналізованому трирічному періоді знизився з 70,62% до 29,14%. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду. Якщо у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається зниження рентабельності необоротних активів з 70,62% до 33,01%, то у 2021 році даний показник склав близько 29,14%.

Рентабельність чистого оборотного капіталу за аналізований трирічний період знизилася з 74,3% до 21,28%, що переважно обумовлено зниженням балансового прибутку при зростанні чистого оборотного капіталу.

Рентабельність власного капіталу в аналізований трирічний період знизився з 44,96% до 17%. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду. Якщо у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається зниження рентабельності власного капіталу з 44,96% до 20,39%, то у 2021 році даний показник склав близько 17%.

Рентабельність інвестицій в аналізований трирічний період знизився з 733,27% до 360,09%. При цьому дана тенденція не є однозначною протягом аналізованого періоду. Якщо у 2020 році порівняно з 2019 роком відзначається зростання рентабельності інвестицій з 733,27% до 838,82%, то 2021 року даний показник упав до 360,09%.

Рентабельність продажів ТОВ «ТД «АТК Україна» в аналізованому періоді знижується у 2021 році порівняно з 2019 роком на 14,48%. Якщо 2019 року рентабельність продажів становила 34,25%, то 2021 року вона впала до 19,77%. Проведемо факторний аналіз зміни рентабельності продажів ТОВ «ТД «АТК Україна».

Факторний аналіз зміни рентабельності продажів у 2021 році щодо 2019 року представлений у таблиці 2.24.

Таблиця 2.24

Факторний аналіз зміни рентабельності продажів у 2021 році щодо 2019 року, %

Рентабельність продажів у 2019 році	34,25
Рентабельність продажів у 2021 році	19,77
Рентабельність продажів у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	-14,48
За рахунок зміни виручки рентабельність від продажів у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	11,87
За рахунок зміни прибутку рентабельність від продажів у 2021 році щодо 2019 року змінилася на	-26,35

Отже, рентабельність від продажів ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася на 14,48%, це зниження в основному обумовлено зміною виручки від (11,87 %), і навіть балансовий прибутку (-26,35%).

Висновки до розділу 2

За підсумками проведеного аналізу можна, зробити висновок, що ТОВ «ТД «АТК Україна» виробляє високоякісний хромований ангідрид. Дана продукція реалізується на внутрішньому та зовнішньому ринках. Серед клієнтів ТОВ «ТД «АТК Україна» можна назвати підприємства текстильної, шкіряної, целюлозно-паперової, скляної, лакофарбової, хімічної промисловості, а також машинобудування, суднобудування, авіабудування та металургії і т.д. В якості основний стратегії ТОВ «ТД «АТК Україна» за даними SWOT- аналіз виступає

забезпечення ефективної та рентабельної діяльності шляхом розширення основних ринків збуту та мінімізації витрат. Проведений аналіз фінансового стану дозволяє говорити про стійке фінансове становище підприємства. Відзначається висока ступінь незалежності ТОВ «ТД «АТК Україна» від зовнішніх інвесторів протягом всього аналізованого періоду. Також можна говорити про платоспроможність підприємства як на даний момент, так і в перспективі.

У складі доходів підприємства основне місце відводиться виручці від продажів, яка має негативну тенденцію до зниження у 2021 році. Така сама тенденція простежується і з інших доходів. У складі витрат підприємства основне місце відводиться собівартості продажів, яка має тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду. Це обумовлено падінням обсягів продажу. Така сама тенденція простежується за комерційними та управлінськими витрат. Найбільша питома вага у структурі витрат припадає на матеріальні витрати. На другому місці йдуть витрати на оплату труда. Зростання питомої ваги витрат на оплату праці призвело до зростання та відрахувань на страхування.

За аналізований трирічний період валовий прибуток знизився. При цьому тенденція зниження простежується протягом всього аналізованого періоду. Що стосується прибутку від продажу, то тут також простежується тенденція до зниження показників. Негативний вплив на прибуток від продажів мали зміна витрат за звичайною діяльністю в цілому та зміна витрат за звичайною діяльністю в результаті структурних зрушень у складі продукції. Позитивний вплив на прибуток від продажу зробило зростання відпускних цін. Впродовж аналізованого періоду прибуток до оподаткування знижується, що обумовлено зниження прибутку від продажів. 2021 року чистий прибуток знизився до 12 230 26 тис. грн.

Впродовж аналізованого трирічного періоду відзначається негативна тенденція до скорочення маржинального доходу, норма якого зменшилася з 35% до 22%. Це, у свою чергу, призвело до зростання точки беззбитковості. Також як негативний фактор виступає зростання показника операційного важеля з 1,14 в.п.

по 1,28 в.п. Найбільший виторг припадає на хромований ангідрид. При цьому найбільший запас фінансової міцності відзначається за сполуками хрому. На другому місці за запасом фінансової міцності знаходиться біхромат натрію технічний. А третє місце відводиться біхромату калію технічному.

Рентабельність реалізованою продукції ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася на 23,99%, це зниження в основному обумовлено зміною собівартості (-29,6%), а також прибутку від продажу (5,61%). Рентабельність виробів також має тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду. При цьому слід відзначити, що самі високі показники рентабельності виробів відзначаються у біхромату натрію технічного, а найменші – у з'єднань хрому.

Рентабельність виробництва в аналізованому трирічному періоді знизився з 106,04% до 41,31%. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду.

Рентабельність сукупних активів ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася до 34,22%, це зниження в основному обумовлено зміною середньорічної вартості активів (-7,27%), а також прибутку (26,95%). Рентабельність необоротних активів в аналізованому трирічному періоді також знизилася. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду. Рентабельність оборотних активів в аналізованому трирічному періоді знизився з 70,62% до 29,14%.

Рентабельність власного капіталу в аналізованому трирічному періоді знизився з 44,96% до 17%. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду.

Рентабельність від продажів ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася на 14,48%, це зниження в основному обумовлено зміною виручки від (11,87 %), і навіть балансового прибутку (26,35%).

Тобто загалом можна говорити про зниження показників прибутковості та рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна», що свідчить про погіршення результатів фінансово-господарської діяльності.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ДОХОДІВ ТОВ «ТД «АТК УКРАЇНА»

3.1. Проблеми політики управління прибутком і рентабельністю на підприємстві і шляхи їх вирішення

Функціонування в умовах ринкової економіки вимагає від підприємства постійного підвищення ефективності виробництва, впровадження більше результативних форм господарювання та управління виробництвом. У ринковій економіці капітал нерозривно пов'язаний з будь-яким видом діяльності, у зв'язку з чим рентабельність, тобто ефективне використання капіталу грає велику роль щодо фінансових результатів діяльності компанії. Звідси випливає, що власник капіталу повинен приймати рішення після аналізу наявних фінансових коштів.

Головною метою господарської діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку у розмірі достатньому для покриття витрат, подальшого розвитку виробництва. У сучасних умовах особливе увага приділяється формування заходів, що стосуються підвищення прибутковості та рентабельності підприємства.

Необхідно ефективно управляти прибутком за дієвого та правильно сформованої системи управління, адже у розвитку підприємства та забезпечення інтересів його власників та персоналу він відіграє велику роль.

Система організаційного забезпечення управління прибутком відіграє велику роль. Вона складається з взаємопов'язаної сукупності внутрішніх структурних служб та підрозділів підприємства, які забезпечують розробку та прийняття управлінських рішень щодо окремих аспектів формування прибутку та несуть відповідальність за результати цих рішень.

Існують більш ефективні структурні підрозділи підприємства – центри відповідальності, на формуванні яких базується останнім часом організаційне забезпечення управління прибутком.

Персоніфікація відповідальності за прийняття рішень є вихідним моментом створення системи управління прибутком.

Формування прибутку характеризується таким порядком:

- визначення фінансових результатів діяльності;
- обчислення собівартості продукції (робіт, послуг);
- розрахунок загальногосподарських витрат;
- визначення прибутку (збитку) від фінансових операцій та іншої діяльності.

Для максимізації розміру позитивного фінансового результату підприємства повинні:

- забезпечувати зростання обсягів їх діяльності;
- ефективно управляти витратами;
- підвищувати ефективність використання матеріально-технічної бази;
- оптимізувати склад та структуру оборотних коштів;
- підвищувати продуктивність праці та системи управління.

Все це вказує на правильно сформовану політику управління формуванням прибутку підприємства.

А відображення основних вимог загальної стратегії розвитку підприємства, забезпечення підвищення його ринкової ціни, формування необхідних обсягів інвестиційних ресурсів та забезпечення матеріальних інтересів власників та працівників досягається за допомогою політики управління розподілом прибутку.

На рівень прибутку як на основне джерело фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його працівників та власників, прямо і побічно впливає прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності. Тому необхідно правильно інтегрувати систему управління прибутком із загальною системою управління підприємством.

Такі дії, як: аналіз та моніторинг зовнішньої середовища, розробка стратегії підприємства, підготовка аналітичної інформації, прийняття рішення, аналіз та коригування рішення у разі необхідності – застосовуються в рамках механізму управління прибутком. В сфері управління прибутком вони визначаються як рішення та підготовка інформації для прийняття управлінських рішень.

Для того щоб забезпечити досконалий механізм управління прибутком для підприємства можна, запропонувати наступні заходи:

Проводити ефективну кадрову політику. Це повинно зменшити для господарства витрати часу на виробництво одиниці продукції, за умови забезпечення максимально продуктивного та кваліфікованого персоналу.

Підвищувати ефективність збутової політики підприємств. Оскільки від реалізації продукції залежить отримання доходу, необхідно приділяти їй більше уваги.

Уникати непродуктивних витрат шляхом їх нормування, планування та аналізу.

Підвищувати якість продукції та ліквідувати втрати від шлюбу. На прибутковість підприємства впливає модернізація продукції або зняття з виробництва неконкурентоспроможних товарів. Організація не зможе отримати максимально можливий дохід, який був попередньо запланований, оскільки може зазнати підвищення витрат через виробництво неконкурентоспроможною продукції.

Підвищувати ефективність маркетингу. Багато нових видів виробів не купуються на ринку саме через відсутність дієвого механізму рекламування та заохочення покупців.

Застосовувати жорсткий контроль за всіма витратами. З метою проведення керівниками підрозділів точного контролю над усіма ділянками роботи необхідно забезпечити їх усіма необхідними засобами. Тільки тоді не будуть допущені марні та невиправдані витрати матеріальних, фінансових та трудових ресурсів.

В умовах фінансово-економічної кризи, постійного зростання цін та нестабільності економіки багато підприємства не здійснюють планування

прибутку. Вони пов'язують це зі складнощами прогнозування. Однак повноцінно управляти фінансовими результатами та сподіватися на отримання прибутку без такого важливого етапу, як планування, планових розрахунків неможливо. При відсутності планових розрахунків прибутку підприємство не може повністю контролювати свої доходи та витрати та своєчасно приймати необхідні рішення. Отже, саме детальне планування господарської діяльності забезпечує успіх підприємства на ринку.

В ТОВ «ТД «АТК Україна» питання фінансового планування покладено на фінансову службу, яка представлена бухгалтерією та планово -економічним відділом.

У таблиці 3.1 представлені основні функції, що виконуються структурними підрозділами в сфері фінансового планування.

Таблиця 3.1

Основні функції, що виконуються структурними підрозділами ТОВ «ТД «АТК Україна» в сфері фінансового планування

Підрозділи	Функції
Планово- економічний відділ	Розробка фінансового плану Аналіз фінансово-господарської діяльності Оцінка вартості компанії
Бухгалтерія	Розробка фінансового плану Розробка звіту про рух грошових коштів на перспективу Складання річної бухгалтерської звітності
Виробничий департамент	Розробка плану матеріально-технічного постачання
Відділ по роботі з клієнтами	Звіт про продажі Звіт про залишки продукції на складі

Етапи фінансового планування на ТОВ «ТД «АТК Україна» представлені в таблиці 3.2.

Для розрахунків використовуються програми, розроблені економістами у пакеті Excel та програму 1С: Бухгалтерія 7.7.

Однією із проблем ТОВ «ТД «АТК Україна» є те, що протягом всього аналізованого періоду можна, констатувати падіння показників прибутку та рентабельності.

Таблиця 3.2

Етапи фінансового планування на ТОВ «ТД «АТК Україна»

Етапи	Підрозділи			
	Планово-економічний відділ	Бухгалтерія	Відділ по роботі з клієнтами	Виробничий департамент
Розробка плану матеріально-технічного постачання	+			+
Звіт про продажі	+		+	
Звіт про залишки продукції на складі	+		+	
Розробка фінансового плану	+	+		
Розробка звіту про рух грошових коштів на перспективу		+		
Складання річної бухгалтерської звітності		+		
Аналіз фінансово-господарської діяльності	+			
Оцінка вартості підприємства	+			

Це обумовлено падінням обсягів продажу за збереження рівня постійних витрат, що вимагає більше уваги приділяти управлінню доходами та витратами на підприємстві.

З метою організації максимально ефективної системи управління доходами та витратами в рамках фінансового планування пропонується на базі програми 1С: Бухгалтерія сформувати інформаційну систему в три рівні, основним завданням якої буде управління доходами.

Інформаційно-аналітична система, яка дозволить практично реалізувати концепцію управління доходами підприємства може бути представлена у вигляді чотирьох взаємопов'язаних блоків.

Передбачається, що дана система буде складатися з чотирьох основних функціональних блоків, характеристика яких представлена рис.3.1.

В якості головної мети впровадження даної інформаційної системи виступає організація ефективного планування та прогнозування доходів у ТОВ «ТД «АТК Україна».

Рис. 3.1. Характеристика та взаємозв'язки між функціональними блоками інформаційної системи управління доходами

Це дасть можливість не тільки скласти план-прогноз, але й організувати постійний моніторинг його виконання з метою внесення своєчасних коригування при зміні у зовнішньому середовищі. Все це буде сприяти постійному контролю рівня фінансової міцності підприємства.

На прогнозний рік із використанням даної інформаційної системи прогнозується зростання показників прибутку на 15%.

За допомогою організації більше ефективного планування також планується зростання витрат меншими темпами (на 0,5%), ніж виручки від продажу. Приріст рівня постійних доходів становитиме 3,5%. В останньому випадку закладені тільки інфляційні очікування.

Наочно динаміка прогнозних доходів та витрат ТОВ «ТД «АТК Україна» представлена на рис.3.2.

За даними рис.3.2 видно, що відзначається зростання як змінних, так і постійних витрат.

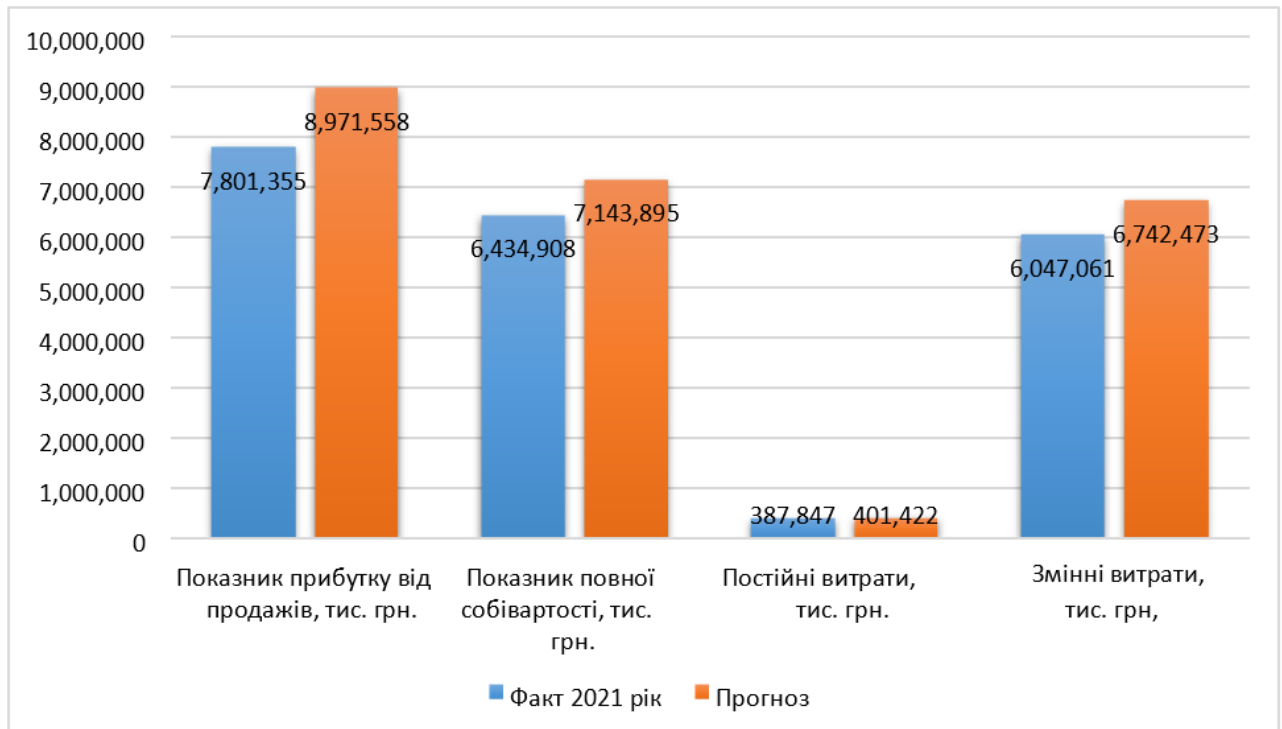

Рис. 3.2. Прогноз доходів та витрат ТОВ «ТД «АТК Україна», тис. грн.

Постійні витрати ТОВ «ТД «АТК Україна» збільшилися з 2021 року від 387847 тис. грн. до 401422 тис. грн. у планованому періоді.

Зростання у прогнозному періоді очікується і за змінними витрат, які можуть бути збільшені з 6343908 тис. грн. 2021 року до 7143895 тис. грн. у прогнозному періоді, що в основному передбачається з допомогою зростання виручки від реалізації.

Зростання постійних витрат в основному викликане інфляційними очікуваннями. Безпосередньо виторг від продажів збільшився від 7801355 тис. грн. до 8971558 тис. грн. у планованому періоді.

План з маржинального доходу ТОВ «ТД «АТК Україна» представлений на рис. 3.3.

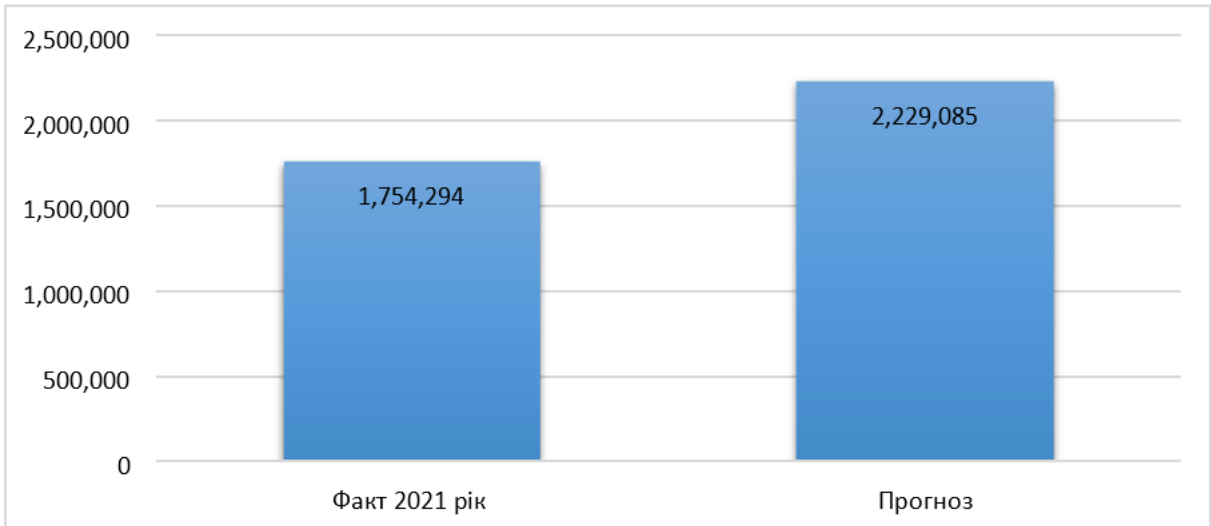

Рис. 3.3. План з маржинального доходу ТОВ «ТД «АТК Україна» тис. грн.

Отже, за даними рис.3.3 можна констатувати, що маржинальний дохід ТОВ «ТД «АТК Україна» у прогностному періоді збільшиться з 1754294 тис. грн. до 2229085 тис. грн. Наочно питома вага маржинального доходу обсягом виручки від продажу відображено на рис. 3.4.

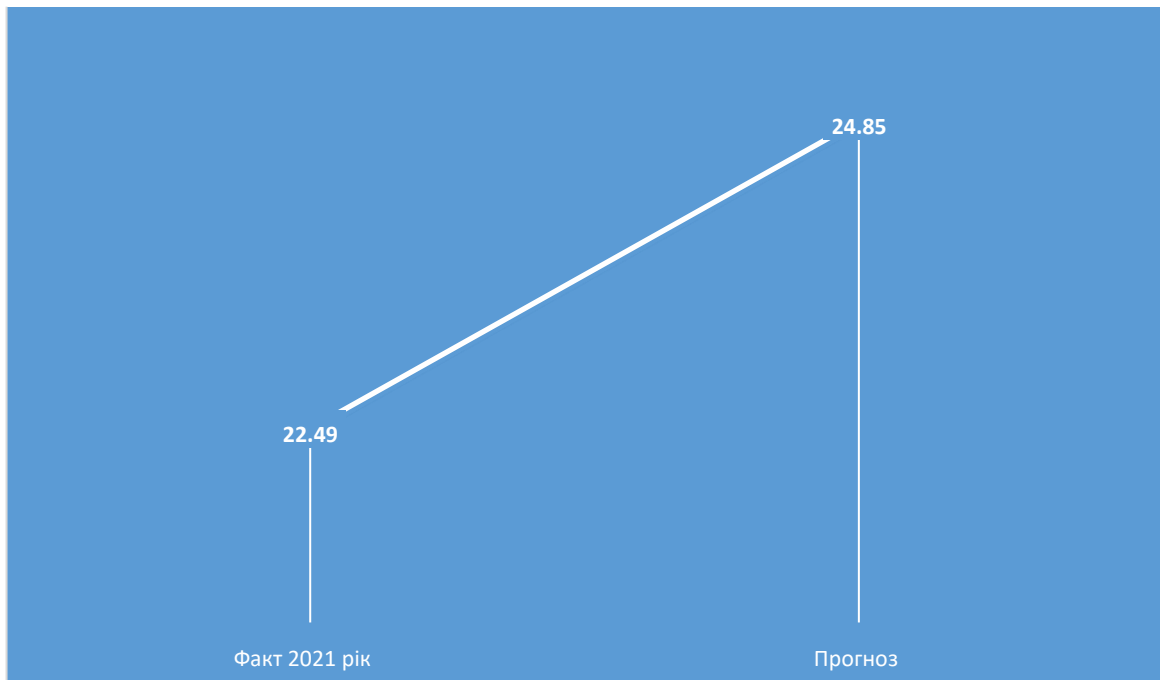

Рис. 3.4 Питома вага маржинального доходу за обсягом виручки від продажу ТОВ «ТД «АТК Україна», %

За даними малюнка 3.4 видно, що питома вага маржинального доходу за обсягом виручки від реалізації ТОВ «ТД «АТК Україна» у прогностному періоді збільшиться із 22,49% до 24,85%.

Динаміка показників порога прибутку та запасу фінансової міцності ТОВ «ТД «АТК Україна» відображена на рис. 3.5.

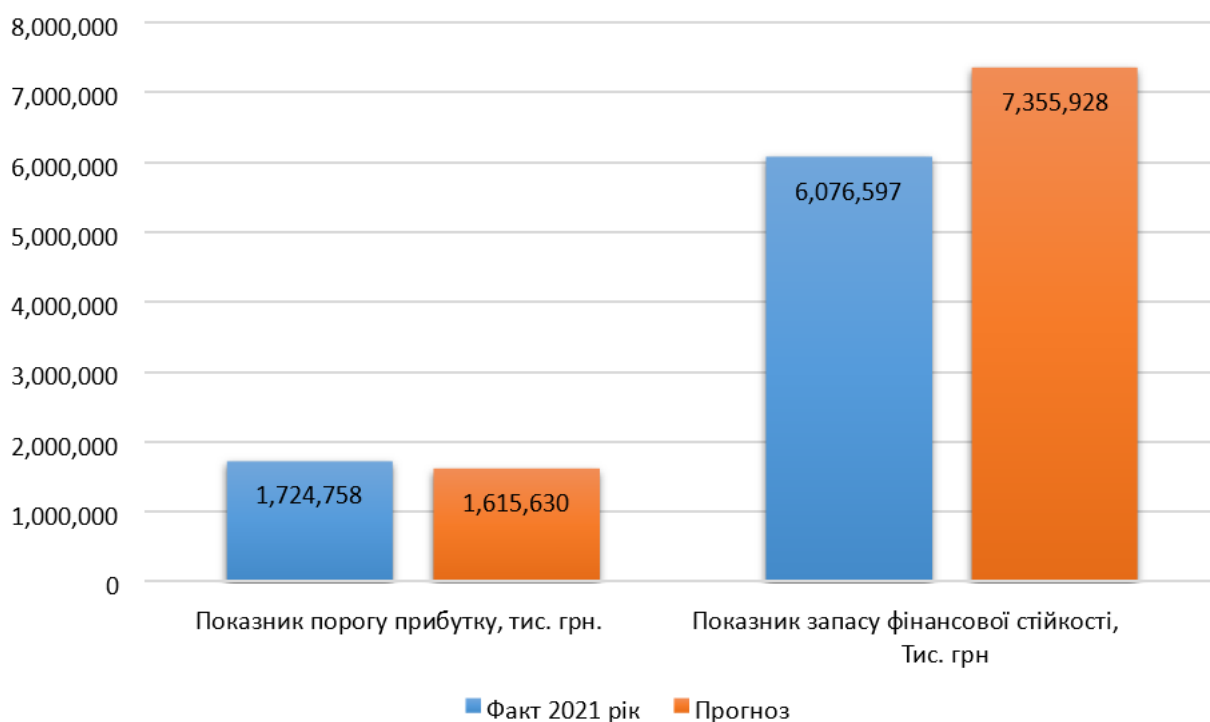

Рис. 3.5 Динаміка показників порогу прибутку та запасу фінансової міцності ТОВ «ТД «АТК Україна», тис. грн.

Як можна, можливо бачити з рис 3.5, щоб покрити всі витрати у прогностному періоді підприємству знадобиться 1615630 тис. грн. При цьому запас фінансової міцності збільшиться до 7355928 тис. грн.

Прогнозна динаміка показника запасу фінансової міцності ТОВ «ТД «АТК Україна» представлена на рис.3.6.

Отже, впровадження інформаційної системи з управління доходами дасть можливість вибудовувати більше точні та детальні прогнози, а також організувати моніторинг його виконання з метою внесення своєчасних

коригування при зміні у зовнішньому середовищі, що дасть можливість підвищити рівень фінансової міцності до 81,99%.

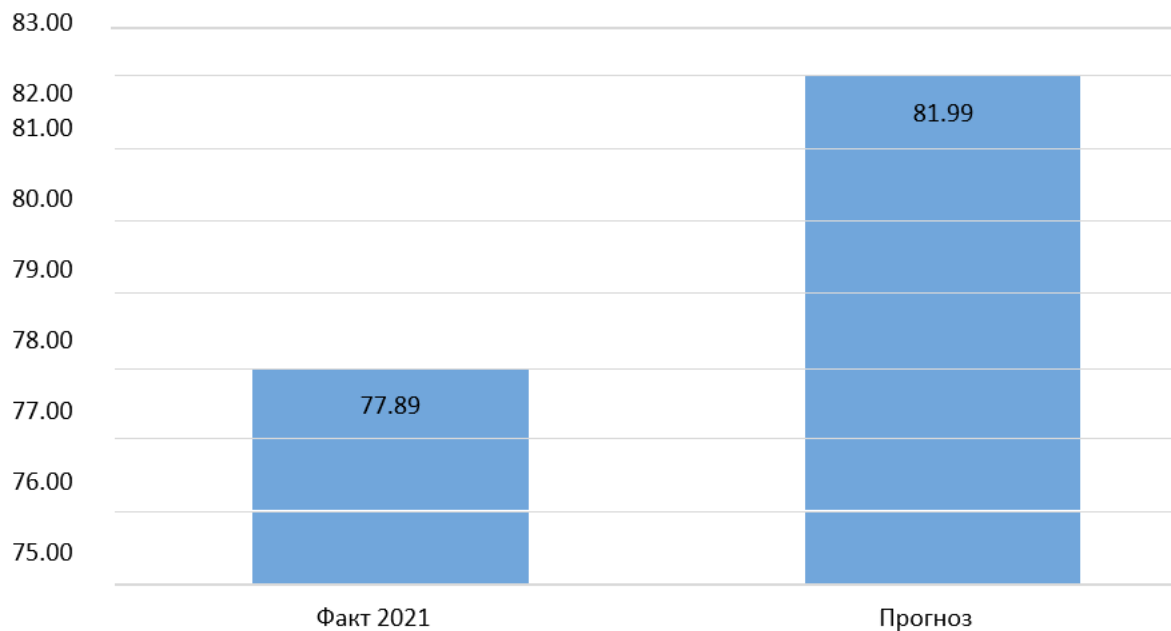

Рис. 3.6 Динаміка показника рівня фінансової міцності ТОВ «ТД «АТК Україна», %

Інвестиційні витрати на встановлення на ТОВ «ТД «АТК Україна» програмного забезпечення представлені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Інвестиційні витрати на встановлення в ТОВ «ТД «АТК Україна» програмного забезпечення

Статті витрат	Сума, тис. грн.
Витрати на ліцензію	436,5
Витрати налаштування мережі	56,9
Усього інвестиційні витрати	493,4

Експлуатаційні витрати на використання програми відображені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Експлуатаційні витрати на використання програми

Статті витрат	Сума, тис. грн.
Витрати на оплату праці з відрахуваннями	382,2
Витрати на електроенергію	4,56
Амортизація	98,68
Витрати провайдеру за абонентською платою	3,17
Усього	488,61

Розрахунок економії, яку отримає ТОВ «ТД «АТК Україна» за рахунок використання програми представлений у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Економія, яку отримає ТОВ «ТД «АТК Україна» за рахунок використання програми

Вид економії	Значення, тис. грн.
Економія на витратах на оплату праці	516
Економія на витратах страхування _	154,8
Економія на матеріальних витратах	45,39
Разом економія	716,19

Чиста економія, отримана в результаті впровадження проекту, складе:

$$716,19 - 488,61 = 227,58 \text{ тис. грн.}$$

Ефективність впровадження програмного забезпечення представлена у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Ефективність впровадження програмного забезпечення, тис. грн.

Найменування показника	Період				
	1	2	3	4	5
Показник інвестиційних витрат	493,4	0	0	0	0
Передбачувана економія за проектом	227,58	227,58	227,58	227,58	227,58
Сальдо по потоку грошових коштів	-265,82	227,58	227,58	227,58	227,58
Сальдо по потоку грошових коштів із наростанням	-265,82	-38,24	189,34	416,92	644,50
Показник дисконтування (при ставці дисконтування 11%)	1,00	0,90	0,81	0,73	0,66
Відтік грошових коштів за проектом з урахуванням дисконтування	493,40	0,00	0,00	0,00	0,00
Прихід грошових коштів за проектом з урахуванням дисконтування	227,58	205,03	184,71	166,40	149,91
Чистий потік грошових коштів з урахуванням дисконтування	-265,82	205,03	184,71	166,40	149,91
Чистий потік грошових коштів з урахуванням дисконтування з наростанням	-265,82	-60,79	123,92	290,32	440,23

За капітальних витрат у 493,4 тис. грн. ТОВ «ТД «АТК Україна» отримає додатковий дохід у розмірі 440,23 тис. грн.

Показник терміну повернення інвестицій:

$$2 \text{ роки} + 38,24 / 227,58 = 2,16 \text{ року.}$$

Даний показник нижче терміну окупності, що свідчить про його ефективність.

Показник індексу доходності: $PI = 933,63/493,4 = 1,89$.

Так як даний показник перевищує 1, то проект вважається ефективним.

Показник внутрішньої норми прибутковості знаходиться шляхом підбору такої ставки дисконтування, за якої чистий дисконтований дохід стане дорівнює 0. Для цього проекту показник становив 77%, що вище альтернативної ставки щодо розміщення грошових коштів та говорить про ефективність проекту.

Можна, стверджувати, що всі показники, розраховані вище, характеризують наш проект як вигідний та економічно доцільний.

Одним з найбільш серйозних резервів зниження собівартості виступає оптимізація витрат на логістичну діяльність. В даному випадку мова йдеться про транспортування та складування готової продукції. Тому для ТОВ «ТД «АТК Україна» пропонується удосконалювати логістичну діяльність шляхом планування мультимодальних вантажоперевезень.

3.2. Впровадження стратегій оптимізації структури доходів в ТОВ «ТД «АТК Україна»

Оптимізація доходу – це процес управління стратегіями придбання, розширення, утримання та ціноутворення для збільшення доходу.

Надійна стратегія оптимізації доходів має включати використання програмного забезпечення аналітики продажів для прийняття рішень на основі даних, які зменшують тягар фінансового ризику в компенсаційних планах і завчасно виявляють потенційні проблеми.

При правильному використанні ця інформація дає змогу краще зрозуміти клієнтську базу та процеси прийняття ними рішень, збільшуючи дохід компанії.

1. Стратегії оптимізації коефіцієнту доходу:

- Розуміння коефіцієнтів доходу: ключ до максимізації прибутку.

Коефіцієнти прибутку відіграють вирішальну роль в оптимізації інвестицій і максимізації прибутків. Ретельно аналізуючи ці коефіцієнти та управління ними, інвестори можуть приймати обґрунтовані рішення, щоб збільшити свій грошовий потік і загальний фінансовий успіх.

- Диверсифікація джерела доходу для стабільності.

Однією з ефективних стратегій оптимізації коефіцієнтів доходу є диверсифікація джерел доходу. Покладатися лише на один потік доходу може бути ризиковано, оскільки це робить вас уразливими до потенційних спадів або збоїв у цьому конкретному джерелі. Завдяки диверсифікації можна розподілити ризик і збільшити ймовірність стабільного грошового потоку. Наприклад, інвестор може розглянути можливість розподілу своїх коштів між різними активами, як-от нерухомість, що здається в оренду, акції, що виплачують дивіденди, та облігації. Ця диверсифікація допомагає пом'якшити вплив будь-яких негативних результатів у певному класі активів, забезпечуючи більш послідовний потік доходу.

- Можливості пасивного доходу.

Пасивний дохід – це ще один шлях, який варто вивчити, щоб оптимізувати співвідношення доходів. На відміну від традиційного активного доходу, пасивний дохід генерується з мінімальними зусиллями або витратами часу, що дозволяє інвесторам максимізувати свої прибутки, зберігаючи при цьому гнучкий спосіб життя. Інвестиції в нерухомість, такі як оренда нерухомості або інвестиційні фонди нерухомості (REIT), можуть бути чудовим джерелом пасивного доходу. Акції, що виплачують дивіденди, і платформи однорангового кредитування також є життєздатними варіантами. Включивши джерела пасивного доходу у свій інвестиційний портфель, ви зможете підвищити коефіцієнти доходу та насолоджуватися постійним надходженням готівки, не докладаючи значних зусиль.

- Аналіз та коригування співвідношення витрат і доходу.

Щоб оптимізувати співвідношення доходу, важливо ретельно проаналізувати та скоригувати співвідношення витрат і доходу. Це передбачає оцінку ваших поточних витрат і визначення областей, де ви можете зменшити або усунути непотрібні витрати. Мінімізуючи витрати, можна збільшити наявний дохід і виділити більше коштів на інвестиції, які приносять більший прибуток. Наприклад, скорочення дискреційних витрат, перегляд рахунків за комунальні послуги або рефінансування боргів під високі відсотки може вивільнити додаткові кошти для інвестицій. Регулярний перегляд і коригування співвідношення витрат і доходів гарантує, що ви максимально використовуєте наявні ресурси .

- Оптимізація оподаткування.

Оптимізація оподаткування є вирішальним аспектом максимізації коефіцієнтів доходу. Використовуючи податково ефективні механізми інвестування, інвестори можуть мінімізувати свої податкові зобов'язання та зберегти більшу частину своїх прибутків. Внески на пенсійні рахунки, такі як 401(k)s або індивідуальні пенсійні рахунки (IRA), пропонують податкові переваги та можуть знизити ваш оподатковуваний дохід . Крім того, інвестування в податково ефективні фонди, такі як індексні фонди або біржові фонди (ETF), може допомогти зменшити податки на приріст капіталу. Стратегічно ввівши у свій портфель ефективні з оподаткування варіанти інвестування, можна оптимізувати співвідношення своїх доходів, зберігаючи більше грошей, які працюють на підприємство.

- Балансування та контроль портфелю.

Нарешті, регулярне відновлення балансу та моніторинг інвестиційного портфеля має вирішальне значення для оптимізації коефіцієнтів доходу. Ринкові умови та ефективність активів можуть коливатися з часом, потенційно впливаючи на ваші потоки доходу. Періодично варто переоцінювати портфель і балансувати його відповідно до довгострокових фінансових цілей, можна переконатися, що інвестиції оптимізовані для отримання максимального прибутку. Це може передбачати продаж активів із надлишковою ефективністю та

перерозподіл коштів на активи з низькою ефективністю, збереження добре диверсифікованого та збалансованого портфеля. Регулярний моніторинг також дає вам змогу приймати обґрунтовані рішення на основі мінливої ринкової динаміки, забезпечуючи оптимізацію ваших доходів.

Максимізація прибутку за допомогою оптимізованих коефіцієнтів прибутку вимагає комплексного підходу, який охоплює диверсифікацію, можливості пасивного доходу, управління витратами, оптимізацію оподаткування та моніторинг портфеля. Впроваджуючи ці стратегії, можна збільшити свій грошовий потік, мінімізувати ризик і досягти своїх фінансових цілей. Зрештою, ключ полягає в розумінні вашої унікальної фінансової ситуації, проведенні ретельного дослідження та прийнятті обґрунтованих рішень для оптимізації ваших доходів.

2. Стратегії оптимізації неопераційних доходів і вільних грошових потоків

Неопераційний прибуток часто не враховується, розглядаючи результати діяльності компанії та її фінансовий стан. Однак це може мати значний вплив на вільний грошовий потік, який є ключовим показником для інвесторів і аналітиків для оцінки здатності компанії генерувати готівку після обліку боргових зобов'язань. Таким чином, оптимізація неопераційних доходів може бути ефективною стратегією для покращення вільного грошового потоку та підвищення акціонерної вартості.

Одним із способів оптимізації позаопераційних доходів є монетизація активів, які не є важливими для основних операцій бізнесу. Наприклад, компанія може мати надлишкову нерухомість, патенти чи товарні знаки, які можна продати чи здати в оренду для отримання додаткового прибутку. Таким чином компанія може покращити свій вільний грошовий потік без шкоди для своєї здатності працювати ефективно.

Ще одна стратегія оптимізації неопераційних доходів полягає в інвестуванні в ринкові цінні папери, які генерують пасивний дохід, наприклад акції, облігації або взаємні фонди. Такий підхід може забезпечити постійний потік доходу, не вимагаючи від компанії значних ресурсів чи зусиль. Однак

важливо вибирати інвестиції, які відповідають толерантності до ризику компанії та інвестиційним цілям, щоб уникнути потенційних втрат .

Третя стратегія оптимізації позаопераційних доходів полягає у зменшенні процентних витрат шляхом рефінансування боргу або домовленості про кращі умови з кредиторами. Таким чином компанія може знизити витрати на обслуговування боргу та покращити стан грошових потоків. Крім того, компанія може вивільнити ресурси для інвестування в можливості зростання або виплати дивідендів акціонерам.

Четверта стратегія оптимізації неопераційних доходів полягає у впровадженні заходів щодо скорочення витрат, які зменшують витрати та покращують прибутковість. Цей підхід може включати такі ініціативи, як передача неосновних функцій на аутсорсинг, оптимізація операцій або скорочення штату. Роблячи це, компанія може покращити свій прибуток і створити додатковий грошовий потік, який можна використати для погашення боргу або інвестування в можливості зростання .

П'ята стратегія оптимізації позаопераційних доходів полягає в тому, щоб максимізувати ефективність оподаткування шляхом використання податкових кредитів , відрахувань і стимулів. Наприклад, компанія може мати право на податкові пільги для досліджень і розробок , що може зменшити її податкові зобов'язання та покращити її грошовий потік. Крім того, компанія може мати можливість відстрочити податкові платежі , інвестуючи в кваліфіковані пенсійні програми або інші податкові пільги .

Оптимізація позаопераційних доходів може бути ефективною стратегією покращення вільного грошового потоку та підвищення акціонерної вартості. Монетизуючи активи, інвестуючи в ринкові цінні папери, зменшуючи процентні витрати, впроваджуючи заходи щодо скорочення витрат і максимізуючи ефективність оподаткування, компанії можуть отримати додатковий прибуток і покращити свої фінансові показники . Однак для досягнення найкращих результатів важливо вибрати правильну стратегію , яка відповідає цілям компанії та толерантності до ризику.

3. Стратегії оптимізації нарахованих відсотків

Коли справа доходить до оптимізації нарахованих відсотків, існує кілька стратегій, які можуть допомогти вам отримати максимальну віддачу від ваших інвестицій з часом. Ці стратегії відрізняються залежно від ваших фінансових цілей, терпимості до ризику та типу ваших інвестицій.

1. Реінвестування відсотків. Однією з поширених стратегій є реінвестування відсотків, отриманих від ваших інвестицій. Це може бути особливо корисним при роботі з цінними паперами з фіксованим доходом, такими як облігації або депозитні сертифікати (CD). Реінвестуючи відсотки, можна збільшити свої прибутки з часом і потенційно досягти вищих прибутків. Наприклад, припустімо, що у вас є облігація на 10 000 доларів США з річною процентною ставкою 5%. Якщо ви реінвестуєте отримані відсотки щороку, ваші інвестиції зростуть до 16 289 доларів США через 10 років порівняно з 15 000 доларів США, якщо ви вирішите отримувати відсотки готівкою.

2. Використання складних відсотків. Іншою ефективною стратегією є використання переваг складних відсотків. Складні відсотки – це відсотки, отримані як від початкових інвестицій, так і від будь-яких раніше зароблених відсотків. Вибираючи інвестиції, які пропонують складні відсотки, наприклад певні ощадні рахунки або взаємні фонди, ви можете максимізувати прибутки з часом. Наприклад, подумайте про інвестування 5000 доларів США у взаємний фонд із річною процентною ставкою 8%. Через 10 років ваші інвестиції зростуть приблизно до 11 628 доларів завдяки потужності компаундування.

3. Диверсифікація портфеля: диверсифікація є ключовою стратегією оптимізації нарахованих відсотків при одночасному управлінні ризиком. Розподіляючи свої інвестиції між різними класами активів, секторами та географічними регіонами, ви можете зменшити вплив будь-якої окремої інвестиції на загальний портфель. Ця стратегія дозволяє потенційно отримувати відсотки з різних джерел, мінімізуючи ризик втрати значних сум грошей. Наприклад, замість того, щоб вкладати всі свої гроші в одну акцію, подумайте

про диверсифікацію, інвестуючи в акції, облігації, нерухомість та інші класи активів .

4. Використання переваги високоприбуткових ощадних рахунків: високоприбуткові ощадні рахунки є чудовим варіантом для оптимізації нарахованих відсотків на ваші грошові авуари. Ці рахунки зазвичай пропонують вищі процентні ставки , ніж традиційні ощадні рахунки, що дозволяє вашим грошима зростати швидше . Наприклад, припустимо, що у вас є 10 000 доларів США на високоприбутковому ощадному рахунку з річною процентною ставкою 2%. Через рік ви заробите 200 доларів США на відсотках у порівнянні з лише 20 доларами на звичайному ощадному рахунку з відсотковою ставкою 0,2% .

5. Максимізація податкових пільг : якщо у вас довгострокові фінансові цілі, наприклад планування виходу на пенсію, важливо скористатися перевагами податкових пільг, таких як індивідуальні пенсійні рахунки (IRA) або 401(k)s. Внески на ці рахунки часто не підлягають оподаткуванню, а нараховані відсотки відкладаються податком до моменту зняття. Збільшуючи свої внески на ці рахунки, ви можете оптимізувати свої накопичені відсотки , мінімізуючи податкові зобов'язання. Наприклад, якщо ви вносите 6000 доларів США щорічно до свого IRA протягом 30 років і отримуєте середню процентну ставку 7%, ваша інвестиція зросте приблизно до 570 000 доларів США порівняно з 360 000 доларів США на оподатковуваному інвестиційному рахунку через податкові переваги.

Оптимізація нарахованих відсотків вимагає ретельного розгляду різних стратегій, адаптованих до ваших фінансових цілей і толерантності до ризику. Реінвестування відсотків, використання складних відсотків, диверсифікація вашого портфеля, використання переваг високоприбуткових ощадних рахунків і максимізація податкових пільг — все це ефективні підходи для максимізації вашого прибутку з часом. Реалізуючи ці стратегії, ви зможете максимально використати свої інвестиції та досягти своїх фінансових цілей.

Висновки до розділу 3

Таким чином, однією із проблем ТОВ «ТД «АТК Україна» є те, що протягом всього аналізованого періоду можна, констатувати падіння показників прибутку та рентабельності. Це обумовлено падінням обсягів продажу за збереження рівня постійних витрат, що вимагає більше уваги приділяти управлінню доходами та витратами на підприємстві. З метою підвищення ефективності управління доходами та витратами на ТОВ «ТД «АТК Україна» пропонується використання на базі 1С: Бухгалтерія трирівневої системи управління доходами. З її допомогою планується збільшити запас фінансової міцності до 81,99%. За капітальних витрат у 493,4 тис. грн. ТОВ «ТД «АТК Україна» отримає додатковий дохід у розмірі 440,23 тис. грн. Показник терміну повернення інвестицій становить 2,16 роки, що нижче періоду амортизації нематеріальних активів. Показник внутрішньої норми прибутковості становив 77%, що вище альтернативної ставки щодо розміщення грошових коштів та говорить про ефективність проекту.

Оптимізація структури доходів вимагає ретельного розгляду різних стратегій, адаптованих до фінансових цілей підприємства і толерантності до ризику. Реінвестування відсотків, використання складних відсотків, диверсифікація портфеля, використання переваг високоприбуткових ощадних рахунків і максимізація податкових пільг — все це ефективні підходи для максимізації прибутку підприємства з часом. Реалізуючи запропоновані стратегії, допоможе максимально структурувати доходи та досягти своїх фінансових цілей.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна сформулювати наступні висновки.

Визначено, що прибуток - економічна категорія, яка служить для узагальнення результативності фінансово-господарською діяльності. Даний показник визначається через різницю між рівнем доходів та витратами. Аналіз представлених поглядів провідних фахівців у частині понятійного апарату показника «рентабельність» вказує на те, що єдиним напрямом у частині рентабельності є відображення ефективності діяльності будь-якого економічного суб'єкта та його прагненні примноження прибутку. В сучасній економічній ситуації питання оцінки рівня прибутку та рентабельності підприємства є дуже важливим. Від рентабельності та прибутковості діяльності суб'єкта економіки залежить успіх його на ринку.

На коливання прибутку та рентабельності здійснюють вплив дві категорії факторів: внутрішні та зовнішні. Основними факторами, що впливають на прибуток суб'єкта економіки є зміна виручки від продажу, собівартості продукції та асортименту проданої продукції. Прибуток та рентабельність – це «результат впливу різних факторів, а значить – об'єкт аналізу, метою та спрямованістю якого є виявлення кількісної та якісної залежності кінцевих фінансових результатів економічного суб'єкта. Отже, з факторів, що впливають на рівень прибутку та рентабельності виробництва та продажу продукції, слідують основні шляхи її підвищення».

Під управлінням прибутком розуміється процес прийняття _ефективних управлінських рішень в сфері фінансів, який повинен мати системний характер. Вибір методів управління прибутком обумовлений наступними факторами: цільовими орієнтирами, масштабами діяльності, кваліфікацією персоналу, політичної ситуацією в країні, а також кон'юнктурними коливаннями ринку.

ТОВ «ТД «АТК Україна» виробляє високоякісний хромований ангідрид. Дана продукція реалізується на внутрішньому та зовнішньому ринках. Серед клієнтів ТОВ «ТД «АТК Україна» можна назвати підприємства текстильної, шкіряної, целюлозно-паперової, скляної, лакофарбової, хімічної промисловості, а також машинобудування, суднобудування, авіабудування та металургії і т.д. В якості основний стратегії ТОВ «ТД «АТК Україна» за даними SWOT- аналіз виступає забезпечення ефективної та рентабельної діяльності шляхом розширення основних ринків збуту та мінімізації витрат. Проведений аналіз фінансового стану дозволяє говорити про стійке фінансове становище підприємства. Відзначається висока ступінь незалежності ТОВ «ТД «АТК Україна» від зовнішніх інвесторів протягом всього аналізованого періоду. Також можна говорити про платоспроможність підприємства як на даний момент, так і в перспективі.

У складі доходів підприємства основне місце відводиться виручці від продажів, яка має негативну тенденцію до зниження у 2021 році. Така сама тенденція простежується і з інших доходів. У складі витрат підприємства основне місце відводиться собівартості продажів, яка має тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду. Це обумовлено падінням обсягів продажу. Така сама тенденція простежується за комерційними та управлінськими витрат. Найбільша питома вага у структурі витрат припадає на матеріальні витрати. На другому місці йдуть витрати на оплату труда. Зростання питомої ваги витрат на оплату праці призвело до зростання та відрахувань на страхування.

За аналізований трирічний період валовий прибуток знизився. При цьому тенденція зниження простежується протягом всього аналізованого періоду. Що стосується прибутку від продажу, то тут також простежується тенденція до зниження показників. Негативний вплив на прибуток від продажів мали зміна витрат за звичайною діяльністю в цілому та зміна витрат за звичайною діяльністю в результаті структурних зрушень у складі продукції. Позитивний вплив на прибуток від продажу зробило зростання відпускних цін. Впродовж аналізованого періоду прибуток до оподаткування знижується, що обумовлено

зниження прибутку від продажів. 202й року чистий прибуток знизився до 12 230 26 тис. грн.

Впродовж аналізованого трирічного періоду відзначається негативна тенденція до скорочення маржинального доходу, норма якого зменшилася з 35% до 22%. Це, у свою чергу, призвело до зростання точки беззбитковості. Також як негативний фактор виступає зростання показника операційного важеля з 1,14 в.п. по 1,28 в.п. Найбільший виторг припадає на хромований ангідрид. При цьому найбільший запас фінансової міцності відзначається за сполуками хрому. На другому місці за запасом фінансової міцності знаходиться біхромат натрію технічний. А третє місце відводиться біхромату калію технічному.

Рентабельність реалізованою продукції ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася на 23,99%, це зниження в основному обумовлено зміною собівартості (-29,6%), а також прибутку від продажу (5,61%). Рентабельність виробів також має тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду. При цьому слід відзначити, що самі високі показники рентабельності виробів відзначаються у біхромату натрію технічного, а найменші – у з'єднань хрому.

Рентабельність виробництва в аналізованому трирічному періоді знизився з 106,04% до 41,31%. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду.

Рентабельність сукупних активів ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася до 34,22%, це зниження в основному обумовлено зміною середньорічної вартості активів (-7,27%), а також прибутку (26,95%). Рентабельність необоротних активів в аналізованому трирічному періоді також знизилася. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду. Рентабельність оборотних активів в аналізованому трирічному періоді знизився з 70,62% до 29,14%.

Рентабельність власного капіталу в аналізованому трирічному періоді знизився з 44,96% до 17%. При цьому тенденція зниження показника простежується протягом всього аналізованого періоду.

Рентабельність від продажів ТОВ «ТД «АТК Україна» знизилася на 14,48%, це зниження в основному обумовлено зміною виручки від (11,87 %), і навіть балансового прибутку (26,35%).

Тобто загалом можна говорити про зниження показників прибутковості та рентабельності ТОВ «ТД «АТК Україна», що свідчить про погіршення результатів фінансово-господарської діяльності.

Таким чином, однієї із проблем ТОВ «ТД «АТК Україна» є те, що протягом всього аналізованого періоду можна, констатувати падіння показників прибутку та рентабельності. Це обумовлено падінням обсягів продажу за збереження рівня постійних витрат, що вимагає більше уваги приділяти управлінню доходами та витратами на підприємстві. З метою підвищення ефективності управління доходами та витратами на ТОВ «ТД «АТК Україна» пропонується використання на базі 1С: Бухгалтерія тривірневої системи управління доходами. З її допомогою планується збільшити запас фінансової міцності до 81,99%. За капітальних витрат у 493,4 тис. грн. ТОВ «ТД «АТК Україна» отримає додатковий дохід у розмірі 440,23 тис. грн. Показник терміну повернення інвестицій становить 2,16 роки, що нижче періоду амортизації нематеріальних активів. Показник внутрішньої норми прибутковості становив 77%, що вище альтернативної ставки щодо розміщення грошових коштів та говорить про ефективність проекту.

Оптимізація структури доходів вимагає ретельного розгляду різних стратегій, адаптованих до фінансових цілей підприємства і толерантності до ризику. Реінвестування відсотків, використання складних відсотків, диверсифікація портфеля, використання переваг високоприбуткових ощадних рахунків і максимізація податкових пільг — все це ефективні підходи для максимізації прибутку підприємства з часом. Реалізуючи запропоновані стратегії, допоможе максимально структурувати доходи та досягти своїх фінансових цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О.О. Оцінка рівня прибутковості як важлива складова діагностики кризових явищ підприємства. *Вісник «ХНУ». Економічні науки*. 2019. № 5. Т. 2. С. 20–24.
2. Бабяк Н.Д., Іванюк К.Б. СVP-аналіз: традиційний та управлінський підходи. *Бізнес Інформ*. 2015. № 8. С. 272-276.
3. Белозерцев В. С., Гринько І. С. Облік доходів на торгівельних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8421>.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: Рута, 2003. 726 с.
5. Васильєва В. Г., Семенюк Д. Ю. Облік доходів і витрат: напрями гармонізації міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. *Економічний простір*. 2019. Вип. 147. С. 128–139.
6. Гаватюк Л.С., Дармограй Н.В., Хімійчук Г.М. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення. *Молодий вчений*. 2016. № 1 (28). С. 40-43.
7. Гасанов С. С., Левін В. І. Перспективи впровадження безумовного базового доходу в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2022. № 3. С. 5–19
8. Глушко Л. В. Особливості обліку доходів підприємства. *Modern directions of theoretical and applied researches*. 15–22 March 2016. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer42/81.pdf>
9. Городецька Т. Е. Вплив диференціації доходів населення на формування соціальних шоків у суспільстві. *Науковий журнал УДУФтаМТ: Зовнішня торгівля: економіка, фінанси право*. 2012. № 3. С. 94–99. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03\(62\)2012/3_12_13.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03(62)2012/3_12_13.pdf)
10. Денисенко М.П. Стан та тенденції розвитку сучасного підприємства : монографія / за ред. д.е.н., проф. М.П. Денисенка. Київ: ДКС центр, 2019. 464 с.

11. Денисенко М.П., Шилук В.М. Зарубіжний досвід оцінювання ефективності діяльності підприємства та його використання у вітчизняній практиці. Київ: Міленіум, 2018. № 15. С. 14–25.

12. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

13. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнар. зб. наук. Праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. Житомир : ЖДТУ, 2010. Вип. 2 (17). С. 77–83.

14. Дмитрук Д. А. Соціально-економічна нерівність: чинники формування та механізми закріплення. *Український соціум*. 2011. № 1. С. 15–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2011_1_4

15. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка та суспільство*. 2016. № 3. С. 189–192.

16. Єршова Н.Ю., Кондратьєв Б.О., Ганжела К.І. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком на підприємствах. *Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки: збірник матеріалів 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф.*, 6 жовтня 2018 р. Луцьк, 2018. С. 64–67.

17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

18. Кльоба Л. Г., Кльоба Т. Л. Економічна природа та причини виникнення фінансових дисбалансів. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 44–54. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2020/9.pdf

19. Левін В. І. Вплив безумовного базового доходу на задоволення базових потреб у контексті різних соціально-економічних систем: переваги та обмеження. *Економічна теорія*. 2023. № 2. С. 105–119. URL: <https://doi.org/10.15407/etet2023.02.105>.

20. Луніна І. Потенціал публічних фінансів для забезпечення видатків воєнного періоду та поствоєнного відновлення України. *Фінанси України*. 2022. № 8. С. 7-26. URL: https://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=4910

21. Малахов В. А., Екгардт А. Є. Особливості організації обліку фінансових результатів промислових підприємств за національними та міжнародними стандартами. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 32. С. 426–432.

22. Мардус Н.Ю., Корсунова К.Ю. Сутність фінансових результатів підприємства і визначення їх місця у обліку, аудиті та аналізі. *Інноваційно-інвестиційне забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України: колективна монографія* / ред. О.В. Манойленко. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. Розд. 1. С. 29–37.

23. Мардус Н.Ю., Мардус О.О. Формування поняття «прибуток» і визначення основних аспектів управління ним. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 28. Ч. 1. С. 132–135.

24. Мардус Н.Ю., Шкарлат А. Питання інформаційного забезпечення обліку, аудиту і аналізу фінансових результатів. *International Scientific Conference Formation of Modern Economic. Area : Benefits, Risks, Implementation Mechanisms: Conference Proceedings, Part III, Tbilisi: SSOTU*, 2016. Р. 228–231.

25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text.

26. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні: моногр. / За ред. д-ра екон. наук М. І. Скрипниченко; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2015. 544 с.

27. Мулик Т. О. Методичні підходи до аналітичного забезпечення управління доходами. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 77–86. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/6_2020/10.pdf

28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів

України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

29. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

30. Опікунова Н.В., Лопата В.Г. Управління прибутком підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 46. С. 294-298.

31. Офіційний сайт ТОВ «ТД «АТК Україна». URL: <https://atk-ua.com/ua/>.

32. Павелко О. В Теоретичний аспект дослідження сутності поняття «дохід» та особливості його класифікації. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. 36. наук. праць. Вид-во НУ «Острозька академія». 2008. Випуск 10. С. 285–293.

33. Партин Г.О., Фаріон С.Я. Економічна сутність майнового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. № 6. С. 296-301.

34. Партола А.С. Шляхи підвищення прибутковості підприємства. *Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти*. 2017. С. 679–684.

35. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

36. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : підручник. 8-е вид. Київ: КНЕУ, 2013. 385 с.

37. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. Київ: КНЕУ, 2001. 457 с.

38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

39. Простотіна С. В. Вимірювання диференціації доходів населення в системі регулювання соціально-економічного розвитку регіонів: автореферат дис....к.е.н.: 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»; Харківська нац.академія народ.господарства Харків, 2010. 24 с.

40. Раєвнева О. В., Бобкова Ю. В. Диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів України: інструментарій оцінювання та

регулювання: монографія. Харків, 2014. 264 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7636>

41. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3976>

42. Сенів Л., Малиновський Ю., Малиновський І. Особливості диференціації доходів населення України. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10(1). С. 354–358. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10\(1\)_76](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10(1)_76)

43. Соколова Е.А., В'юшкова А.І. Проблеми управління прибутком підприємств. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. 2015. № 32. С. 310-320.

44. Соколовська А.М. Ставки бюджетоутворюючих податків в Україні: чи доцільне радикальне зниження? *Економіка і прогнозування*. 2023. № 2. С. 66-91. <https://doi.org/10.15407/eip2023.02.066>

45. Фаріон М. М. Посилення диференціації доходів населення за умов всебічної сучасної кризи вітчизняного суспільства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 6. С. 36–40. URL: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/09.pdf>

46. Фролова Н.Б. Сучасні тенденції оподаткування доходів у США. *Статистика України*. 2019. № 4. С. 107—116. [https://doi.org/10.31767/su.4\(87\)2019.04.11](https://doi.org/10.31767/su.4(87)2019.04.11)

47. Циналєвська І. А., Науменко Ж. Г. Імплементация європейського досвіду оцінки та зменшення диспропорційності розвитку регіонів. *Економічні інновації*. 2018. Т. 20, Вип. 3. С. 206–216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2018_20_3_22

48. Шматковська Т.О. Концептуальні засади стратегічного управлінського обліку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 4. С. 244- 253

49. A Proposal for Web3-Based Universal Basic Income / Tony Blair Institute for Global Change. 2023. March 10. URL: <https://www.institute.global/insights/tech-anddigitalisation/proposal-web3-based-universal-basic-income>.

50. Bank S.A., Stark K.J. War and Taxes. *Journal of Scholarly Perspectives*. 2008. No. 4(01). P. 69-91. URL: <https://escholarship.org/content/qt0562w1nq/qt0562w1nq.pdf?t=mnar8n>
51. Barroso R., N’Gatta D., Ormazabal G. Individual Wealth Taxes and Corporate Payouts. *The Accounting Review*. 2023. Vol. 98. Iss. 5. P. 31-60. <https://doi.org/10.2308/TAR-2021-0475>
52. Berg Kr., Hebous Sh. Does a Wealth Tax Improve Equality of Opportunity? *CESifo Working Paper*. 2021. No. 9174. 34 p. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3885417>
53. Blank Y. A. Upravlenye prybyliu. Kyev : Nyka-Tsentr, 2007. 768 s.
54. Bodnariuk V. A. Kontseptualni pidkhody do upravlinnia prybutkom torhovelnykh pidpriemstv. *Naukovyi vis-nyk NLTU Ukrainy*. 2012. № 22.4. S. 169–175.
55. Brynjolfsson E., McAfee A. Race Against the Machine: How the Digital Revolution is Accelerating Innovation, Driving Productivity, and Irreversibly Transforming Employment and the Economy. *Digital Frontier Press*, 2012. 98 p.
56. Clifford K. Elon Musk: Free cash handouts ‘will be necessary’ if robots take humans’ jobs. 2018. June 18. URL: <https://www.cnn.com/2018/06/18/elon-musk-automated-jobs-could-make-ubi-cash-handouts-necessary.html>.
57. Colombino U. Is unconditional basic income a viable alternative to other social welfare measures? 2019. URL: <https://doi.org/10.15185/izawol.128.v2>.
58. Denysenko L. O., Kucheriavenko Yu. O. Shliakhy polipshennia protsesu upravlinnia prybutkom na pidpriemstvi. *Vi-snyk KNUTD*. 2014. №1. S. 145–153.
59. Ford M. Rise of the Robots: Technology and the Threat of a Jobless Future. Basic Books, 2015. 352 p.
60. G7 fi nance ministers agree global minimum tax of at least 15% / Reuters. 2021. June 7. URL: [https://www.reuters.com/business/g7-finance-ministers-agree-globalminimum-tax-least-15-2021-06-05/#:~:text=LONDON%2C%20June%205%20\(Reuters\),a%20country%20by%20country%20basis](https://www.reuters.com/business/g7-finance-ministers-agree-globalminimum-tax-least-15-2021-06-05/#:~:text=LONDON%2C%20June%205%20(Reuters),a%20country%20by%20country%20basis).

61. Hanson R. How to Survive a Robot Uprising. Reason.com. 2015. March 3. URL: <http://reason.com/archives/2015/03/03/how-to-survive-a-robot-uprisin>.
62. Harris W.C. Secrets of the Celtic tiger: Act two. *Issues in Science and Technology*. 2005. No. 21(4). P. 23-27. URL: https://issues.org/p_harris/
63. Hebous Sh., Prihardini D., Vernon N. Excess Profit Taxes: Historical Perspective and Contemporary Relevance. IMF Working Paper. 2022. WP/22/187, 34 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2022/09/16/Excess-ProfitTaxes-Historical-Perspective-and-Contemporary-Relevance-523550>
64. Hladka L. I., Kovalova M. V, Domashchenko M. O. Upravlinnia prybutkom v suchasnykh umovakh. *Ekonomika i rehion: Nauk. Visnyk Poltavskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu im. Yu. Kondratiuka*. 2012. № 1(32). S. 195–198.
65. Hope D., Limberg J. The economic consequences of major tax cuts for the rich. *SocioEconomic Review*. 2022. Vol. 20. No. 2. P. 539-559. <https://doi.org/10.1093/ser/mwab061>
66. Knowledge Development Box (KDB) / Irish Tasks and Customs. URL: <https://www.revenue.ie/en/companies-and-charities/reliefs-and-exemptions/knowledge-developmentbox-kdb/index.aspx>.
67. Lunina I., Bilousova O., Frolova N. Tax reforms for the development of fiscal space. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6. No. 3. P. 48-58. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-48-58>
68. Ma D. G. A., Kikkawa A. Digitalization of Work and the Role of Universal Basic Income in Developing Asia. 2021. URL: https://aric.adb.org/pubs/digitalmarket/managingdevelopment-digital-marketplaces-asia_CH8.pdf.
69. Matthews D. A basic income really could end poverty forever. Vox. 2017. July 17. URL: <https://www.vox.com/policy-and-politics/2017/7/17/15364546/universal-basicincome-review-stern-murray-automation>.

70. Melnyk H. S., Nesteruk A. A. Teoretychni zasady rozrobky mekhanizmu upravlinnia Formuvanniam prybutku pidp-ryiemstva. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2016. №4. S.458–462.

71. Miroshnychenko O. Yu., Korkonos Yu. V. Mekhanizm upravlinnia prybutkom vitchyznianskykh pidpryiemstv. *Biznes Inform*. 2014. № 5. С. 280–285

72. Popovych D. V., Slavchanyk O. R. Udoskonalennia systemy upravlinnia prybutkom yak umova efektyvnoho funktsio-nuvannia pidpryiemstv. *Molodyi vchenyi*. 2018. № 2. S. 746 – 749.

73. Pulkka V.-V. A free lunch with robots – can a basic income stabilise the digital economy? *Transfer: European Review of Labour and Research*. 2017. Vol. 23, Iss. 3. URL: <http://dx.doi.org/10.1177/1024258917708704>.

74. Rifkin J. The end of work: the decline of the global labor force and the dawn of the post-market era. New York: G.P. Putnam's Sons, 1995. 336 p.

75. Rise of the Robots: Technology and the Threat of a Jobless Future', by Martin Ford. *Financial Times*. 2015. May 8. URL: <https://www.ft.com/content/21fe1ae-f3e7-11e4-a9f3-00144feab7de>.

76. Sarin N., Summers L., Kupferberg J. Tax reform for progressivity: A pragmatic approach. *The Hamilton project*. 2020. Jan 28. P. 317-352. URL: https://www.hamiltonproject.org/assets/files/SarinSummers_LO_FINAL.pdf

77. Savina S. S., Hyrenko Yu. V. Upravlinnia prybutkom v systemi finansovoho menedzhmenta pidpryiemstva. *Skhidna Yevropa: Ekonomika, Biznes ta Upravlinnia*. 2018. Vyp. 6. S. 321–324.

78. Skaliuk R. V. Ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia finansovymy rezultatamy promyslovykh pidpryiemstv: teoretychni osnovy zabezpechennia, funktsionuvannia. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*. 2011. № 2(24). S. 86–93.

79. Tax Law Design and Drafting. V.T. Thuronyi (Ed.). *International Monetary Fund*, 1996. Vol. 1, Ch. 10. 531 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Books/Issues/2016/12/30/Tax-Law-Design-and-Drafting-Volume-1-1550>

80. The Potentially Large Effects of Artificial Intelligence on Economic Growth (Briggs/ Kodnani) / Goldman Sachs. 2023. March 26. URL:

https://www.key4biz.it/wp-content/uploads/2023/03/Global-Economics-Analyst_-The-Potentially-Large-Effects-of-Artificial-Intelligence-on-Economic-Growth-Briggs_Kodnani.pdf.

81. Tkachenko Ye. Yu. Suchasni pidkhody do upravlinnia prybutkom promyslovoho pidpryiemstva. *Humanitarnyi visnyk ZDIA*. 2015. № 47. S. 270–276.

82. Voronkova T. Ye., Bezpalko N. Yu. Shliakhy pidvyshchennia prybutkovosti pidpryiemstva v umovakh nestabilnoho sere-dovyshcha. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. Kyiv, 2016. № 19. S. 42–44.

83. Wang J., Wang C. Employee Stock Options and Corporate Innovation: Evidence from China. 2020. URL: <https://az659834.vo.msecnd.net/eventsairseasiaproduct/productiontemplate/public/ca6f706ae3d44052af7551b39b53440a>.